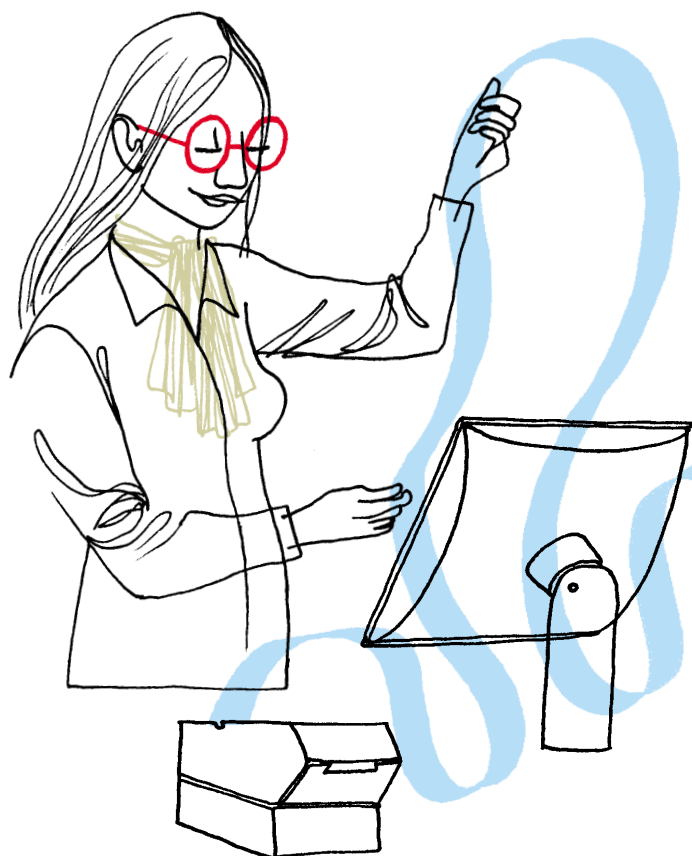

Årsredovisning 2003.

Innehåller även statistik med tabeller och diagram över Systembolagets försäljning.

Innehåll

Systembolaget – en idé värd att kämpa för	4
Detta är Systembolaget	6
Organisation	8
Företagsledning	9
Förvaltningsberättelse	10
Resultaträkning	25
Balansräkning	26
Kassaflödesanalys	28
Redovisningsprinciper med noter och bokslutskommentarer	29
Revisionsberättelse	42
Styrelse	44
Försäljningsstatistik	45
Tio år i korthet	53
Systembolaget 2003 i korthet	54

FOTO MAGNUS CARLSSON

Systembolaget – en idé värd att kämpa för

2003 var ett turbulent år för Systembolaget. Det inleddes med en framgångsrik lansering av Katalogen som ersatte den gamla prislistan. Det var stort intresse och många lovord, både från våra kunder och i media.

Hela utbudet med över sex tusen artiklar presenteras här utförligt med våra uppskattade smakklockor, nya matsymboler och smaktyper som hjälper kunden att kombinera mat och dryck. Samtidigt har alla butiker fått en ny skyltning av sortimentet utifrån samma premisser – att hjälpa kunden.

Nästan samtidigt som detta hände kom företagsledningen över dokument som indikerade att en butikschef gynnat enskilda leverantörer helt emot företagets regler. Efter snabb utredning av alla butiker med dokumenten som grund avskedades ett tiotal butikschef. Sju butikschef och tre leverantörer polisanmälades för misstanke om mutbrott respektive bestickning.

Detta blev upprinnelsen till den förundersökning som sedan växte under hösten och ledde till den kraftigaste mediastorm företaget upplevt. Trots detta kunde förtroendet för företaget upprätthållas. I slutet av året var vårt opinionsindex ändå tre procentenheter högre än året innan.

Det är dock mycket som står på spel och vi ska göra vårt yttersta för att behålla svenska folkets förtroende och för att oegentligheter liknande de uppdagade inte ska kunna hända igen.

Året präglades också av stora omvärldsförändringar. Införselkvoterna som ökat stadigt de senaste åren fick vid årsskiftet 2003/2004 i princip obegränsade volymer, eftersom EUs regelverk i praktiken innebär ingen begränsning. Det är med stor oro vi ser denna förändring.

Samtidigt utsätts vi för ökad konkurrens i vår försäljning från vår närmaste omvärld. Danmark sänkte sin spritskatt den 1 oktober, Finland följer efter i mars 2004. Baltikumländernas och Polens inträde är ytterligare omvärldsförändringar som kommer att påverka vår försäljning negativt. Våra konsekvensanalyser av dessa förändringar har vi delgivit vår ägare. Vi tycker att det är bra om den alkohol som dricks i Sverige köps på Systembolaget.

2003 sålde Systembolaget 362 miljoner liter drycker vid 99,6 miljoner kundbesök. De senaste årens ökningstakt i försäljningen mattades av betydligt och i södra Sverige skedde en markant nedgång av spritförsäljningen i slutet av året. Under det sista kvartalet minskade spritförsäljningen med 18 procent i Skåne, Blekinge och Halland och med 10 procent i hela landet, jämfört med samma period året innan.

Med den ökande alkoholkonsumtionen i landet är det än mer viktigt att se värdet av att ha ett detaljhandelsmonopol på försäljningen av alkoholdrycker. Samtidigt som vi i Systembolaget arbetar intensivt med att utveckla företaget, så att svenska folket och våra kunder vill ha detaljhandelsmonopolet kvar även i framtiden, måste nya krafttag tas för att motverka konsumtionsutvecklingen och de efterföljande skadeverkningarna denna innebär.

Systembolaget tar sitt ansvar, både i sitt uppdrag och i kommunikation kring hälsoaspekterna i samband med alkohol. Detta gör vi löpande i vår kundtidning Bolaget, i trycksaker och på vår hemsida. Men det räcker inte. Det behövs många fler som bidrar till att skapa motkraft och det behövs nya initiativ och nya former. Även här kommer vi att bidra. Under 2004 planerar vi för att medverka till en helt ny typ av arena i just detta syfte.

Alkoholdrycker är inte vilka varor som helst. De säljs bäst utan privat vinstintresse, med god kunskap, säkerställd ålderskontroll och utan försök att locka kunder att köpa mer än de planerat.

Systembolaget har världens bredaste sortiment av alkoholdrycker. Det är kvalitetstestat och tillgängligt från Ystad till Karesuando utan extra kostnad. Detta är värden med den idé som detaljhandelsmonopolet bygger på och möjliggör. Och som vi i Systembolaget varje dag, i butiker och på huvudkontor, kämpar för att kunna erbjuda svenska folket även i framtiden.

Anitra Steen
Verkställande direktör

Detta är Systembolaget

Det statliga alkoholmonopolet är en svensk uppfinning från mitten av 1800-talet. Då tröttnade bergsmännen i Falun på det ständiga supandet och allt det ställde till med. De skrev till kungen och bad att få börja kontrollera alkoholförsäljningen för att få bukt med problemen. Bergsmännens idé blev det första Systembolaget.

Grundtanken då som nu är att försäljningen av alkohol ska ske utan privat vinstintresse. För utan privat vinstintresse har man ingen anledning att försöka få kunderna att köpa så mycket som möjligt och ingen anledning att sälja till dem som är under 20 år.

Men sedan Sveriges inträde i EU är monopolet ingen självklarhet längre. Det kommer bara att finnas kvar så länge en majoritet av medborgarna i landet vill det. Därför gör vi allt vi kan för att våra kunder ska vara nöjda med oss.

Sortiment

Sortimentet ska vara brett, mångsidigt och anpassat till det kunderna frågar efter. För att utveckla och bredda sortimentet tar vi varje år in cirka 1 000 nyheter. I bland ännu fler. 2003 lanserade vi totalt 1 602 nya artiklar.

Våra inköpare väljer ut 30 – 40 intressanta kandidater för varje ny produkt vi ska ta in. Sedan blindtestas allihop av våra erfarna provare. De bedömer smak, doft och färg, och väljer till slut den mest prisvärda kandidaten.

I dag har vi faktiskt ett av världens bredaste sortiment med cirka 3 000 artiklar av öl, vin och sprit från ett 40-tal länder i det ordinarie sortimentet och lika många i beställningssortimentet. I den nya Katalogen har vi samlat hela utbudet på mer än 6 000 drycker.

Vad som finns i lager varierar naturligtvis mellan olika butiker, men det som inte finns går att beställa. Oftast kan man få det redan dagen efter man gjort sin beställning. De allra populäraste artiklarna, cirka 400 produkter av olika slag, finns alltid i lager i alla våra butiker (artiklarna är markerade med en blå ruta i Katalogen).

En spännande nyhet är butiken Systembolaget med Vinkällare som vi öppnat i Stockholm. Butiken har hela sortimentet av viner över 100 kronor och alla spritsorter. Dessutom ett exklusivt sortiment med flera hundra särskilt utvalda artiklar av vin och sprit. Snart ska Malmö få en butik av det här slaget. Vi planerar också för en i Göteborg.

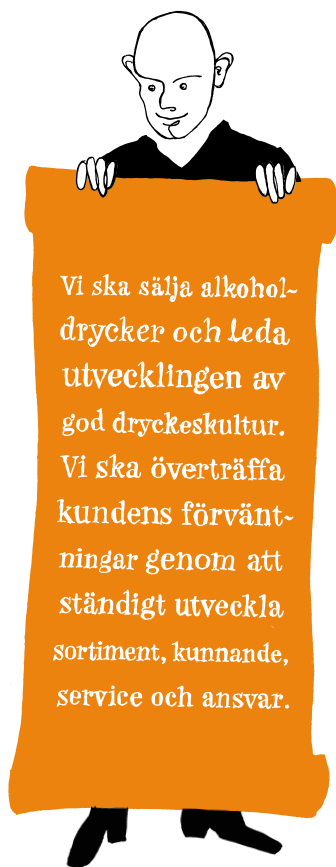
Service

Det ska vara lätt att nå oss. Därför har vi 426 butiker runt om i landet. Alla med lördagsöppet. Fler och fler av butikerna bygger vi om till självbetjäning enligt ett nytt koncept för att ett besök hos oss ska bli trevligare.

I dag har 170 butiker självbetjäning. Målet är att det stora flertalet av våra butiker om några år ska ha det nya konceptet.

Vi har också utvecklat en mindre butik som komplement till de övriga. Butiken har självbetjäning och de 400 allra populäraste produkterna. De första butikerna har vi öppnat i Nykvarn och Ramsele.

Totalt öppnade vi sju nya butiker under 2003 och påbörjade ett arbete för att ytterligare höja standarden på cirka 200 butiker.

Vi ska sälja alkohol-
drycker och leda
utvecklingen av
god dryckeskultur.
Vi ska överträffa
kundens förvänt-
ningar genom att
ständigt utveckla
sortiment, kunnande,
service och ansvar.

På de flesta mindre orter där vi inte har någon butik finns ett ombud, ofta en lanthandel eller någon annan butik. Här kan du också beställa varor ur hela vårt sortiment och i många fall få dem levererade dagen efter. En service som inte kostar något extra. Totalt har vi 580 ombud på mindre orter.

Kunnande

Det viktigaste med våra butiker är egentligen inte hur de är byggda, utan vilka som jobbar där. Och hur mycket de kan. Dels för att de är väldigt välutbildade, dels för att de flesta av dem är passionerat intresserade av mat och dryck.

När vi gör våra undersökningar visar det sig år efter år att vår personal får toppbetyg i varukunskap och rådgivning. Det är vi mer än stolta över.

Våra medarbetare utbildas kontinuerligt genom provningar, utbildningspaket, kurser och studieresor för att bli ännu bättre. Bara under 2003 examinerades ytterligare 34 medarbetare i Advanced Certificate, en teoretisk självstudiekurs i varukunskap från ett oberoende utbildningsinstitut i London. Fem medarbetare innehar också Diploma, den näst högsta titel som finns inom dryckesområdet.

Våra utbildade medarbetare leder också de dryckesprovningar med olika teman som vi börjat arrangera kvällstid för våra kunder i ett 35-tal butiker.

Vi ska försöka bli ännu bättre på att dela med oss av all kunskap. Vi ska informera och inspirera mera. Vi ska bli ännu bättre på att ta oss tid och lyssna.

Ansvar

Men den viktigaste delen av arbetet är faktiskt inte vad vi gör, utan vad vi inte gör. Vi säljer inte till vem som helst. Inte till någon som är under 20 år. Inte till någon som är påverkad. Och inte till någon vi misstänker ska sälja varorna vidare.

Ålderskontrollerna i synnerhet är extremt viktiga för oss. Vi jobbar hela tiden för att vässa dem, bland annat med ständiga kontroller så att alla som ser ut att kunna vara under 25 år ska bli ombedda att visa legitimation.

Från början kontrollerade vi oss själva. Nu tar vi extern hjälp. Det ger en högre kvalitet i vår egenkontroll. Vi har dessutom utökat dem till att också omfatta våra ombud.

Vi ska också fortsätta att informera om alkoholens baksidor. Till exempel varför alkohol är skadligt för gravida, i trafiken eller på sjön.

När vi vill skapa god dryckeskultur betyder det inte att vi ska diskutera vad som är rätt och fel att dricka eller bara förespråka dyra viner. Snarare att vi ska försöka inspirera svenska folket att fokusera mer på kvalitet än kvantitet. Vi ska bidra med kunskap, både om dryckernas smakegenskaper och om deras påverkan på hälsan. Och vi är övertygade om att ju mer folk vet desto bättre kommer de att handskas med våra drycker.

Varje år frågar vi 60 000 kunder landet runt vad de tycker om Systembolaget. Det ger oss ett bra underlag för vårt förbättringsarbete. Mycket har vi redan gjort. Annat har vi satt igång. Mer ska göras. Allt för att kunna ge en ännu bättre service framöver.

Vi är beredda att kämpa för att Sverige ska få behålla alkoholmonopolet. Och kommer att göra allt vi kan för att våra kunder ska vara nöjda med oss. Målet är inte att vi ska uppnå förväntningarna. Vi ska överträffa dem.

Organisation

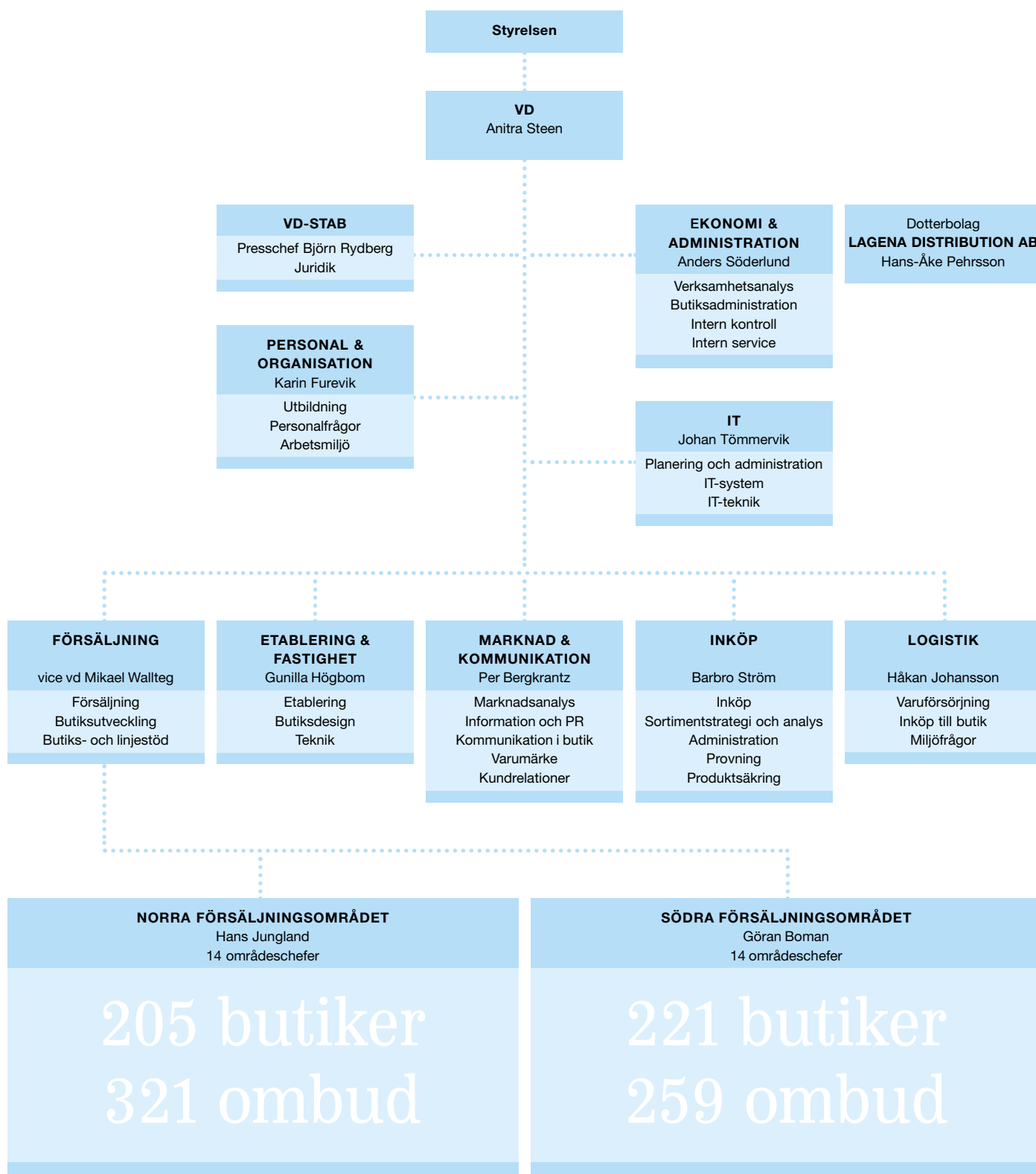

FOTO MAGNUS CARLSSON

Företagsledning

Övre raden från vänster

Gunilla Högbom, fastighetsdirektör, **Per Bergkrantz**, marknadsdirektör, **Anitra Steen**, vd, **Johan Tömmervik**, IT-direktör, **Karin Furevik**, personaldirektör, och **Mikael Wallteg**, vice vd.

Nedre raden från vänster

Håkan Johansson, logistikdirektör, **Anders Söderlund**, ekonomidirektör, **Barbro Ström**, inköpsdirektör, och **Björn Rydberg**, presschef.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för Systembolaget AB, org nr 556059-9473, får härmed avge årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 1 januari 2003 – 31 december 2003.

Avtalet med staten och statens ägardirektiv

Systembolaget AB är ett statligt helägt aktiebolag. Alkohollagen anger att det för detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl ska finnas ett särskilt statligt ägt detaljhandelsbolag. Systembolaget är detta detaljhandelsbolag.

Statens ägardirektiv anger att Systembolagets ensamrätt på detaljhandeln med alkoholhaltiga drycker har ett socialpolitiskt syfte och att ensamrätten begränsar alkoholens tillgänglighet genom kontroll av butiksetableringar och öppettider, samt genom försäljningsregler. Vinstmaximering ska inte eftersträvas. Inte heller merförsäljning.

Försäljningsreglerna innebär att försäljning av alkohol endast får ske till:

- kunder över 20 år
- ej märkbart påverkade kunder
- kunder som inte misstänks ha för avsikt att langa vidare.

För att kunna kontrollera att försäljning inte sker till den som är under 20 år har Systembolaget rätt att begära legitimation av kunden.

Produkturvalet ska vara sådant att ingen favorisering sker av inhemska produkter. Urvalet av produkter får endast grundas på en bedömning av produktens kvalitet, särskilda risker för skadeverkningar av produkten, kundernas efterfrågan och andra affärsmässiga hänsyn. Den leverantör som är missnöjd med bolagets beslut kan få det överprövat av Alkoholsortimentsnämnden.

Bolaget ska verka för att nya produkter blir kända för kunderna och informationen om produkterna ska vara opartisk.

Verksamheten ska bedrivas ekonomiskt effektivt. När handelsmarginalen fastställs ska bolaget beakta att man får täckning för sina kostnader och att staten får avkastning i enlighet med ett räntabilitetsmål.

Räntabiliteten på det justerade egna kapitalet ska på lång sikt motsvara den tioåriga obligationsräntan med ett tillägg av fyra procentenheter. Enligt ägardirektivet bör soliditeten i Systembolaget uppgå till cirka 30 procent.

Utdelningen bör, om det inte strider mot aktiebolagslagen eller soliditetsmålet, uppgå till ett belopp som motsvarar minst hälften av vinsten efter skatt. Om vinsten varaktigt skulle överstiga avkastningsmålet ska detta på sikt komma kunderna till godo genom att handelsmarginalen justeras nedåt.

Verksamheten i relation till ägardirektivet*

	2003	2002	2001	2000
Avkastning på eget kapital (koncernen)	10 %	11 %	11 %	10 %
Nivå i ägardirektiv	8 %	8 %	9 %	9 %
Handelsmarginal exkl alkoholskatt	25,1%	25,5 %	26,7 %	27,7 %
Soliditet (koncernen)	33 %	30 %	36 %	31 %
Nivå i ägardirektiv	30 %	30 %	30 %	30 %
Utdelning i % av koncernresultat efter skatt	144 % **	56 %	60 %	74 %
Nivå i ägardirektiv, minst	50 %	50 %	50 %	50 %

*Nya ägardirektiv 2000 **Inkluderar av extra bolagsstämma beslutad utdelning

Strategisk inriktning av verksamheten

Systembolagets ledning lade under år 2000 fast en vision för verksamheten grundad på det syfte som staten uttryckt för verksamheten.

”Vi skapar god dryckeskultur, där alla kan njuta av våra drycker utan att skada sig själv eller andra.”

Målsättningen är att fullgöra det alkoholpolitiska uppdraget samtidigt som kunderna ges bästa möjliga service. Målsättningen är också att skapa en hög och långsiktigt stabil opinionsmässig förankring av verksamheten.

Systembolaget hade vid årsskiftet 426 butiker på 322 orter och drygt 4 000 anställda. Dessutom finns 580 ombud där kunderna kan beställa varor för avhämtning. Nedanstående punkter sammanfattar på en övergripande nivå de strategiska utgångspunkterna för verksamheten:

- Försäljningsreglerna ska efterlevas.
- Sortimentet ska vara brett, kvalitetstestat och tillgodose även mindre konsumentgruppers efterfrågan.
- Hela utbudet av varor ska vara tillgängligt i hela landet. Det lokalt lagerhållna sortimentet kan variera efter läge och efterfrågan.
- Mötet med Systembolaget ska ge samma upplevelse och präglas av samma värderingar oavsett var någonstans i landet mötet sker.
- Företaget är neutralt avseende alkoholdryckernas varumärken och leverantörer.
- Företaget är inte vinstmaximerande och driver inte merförsäljning.
- Kunderna ska ges en bra köpupplevelse och få minst lika bra service som i annan handel.

Strukturen i den strategiska planen samt i de årliga verksamhetsplanerna är att verksamheten betraktas ur fyra olika perspektiv, *samhälle, kund, medarbetare, finansiellt*, för att svara mot Systembolagets uppdrag, ägardirektiv och avtal med staten. Inom varje perspektiv har strategiska måltal fastställts.

Samhälle

Detta perspektiv omfattar Systembolagets samhällsansvar. Systembolagets detaljhandelsmonopol har en viktig roll inom alkoholhandeln med syfte att minimera vinstintresse och konkurrens som driver upp alkoholkonsumtion och alkoholskador. Men också att via en fungerande ålderskontroll motverka att ungdomar under 20 år kommer över alkohol.

Kund

Systembolaget ska av kunderna uppfattas som en ledande detaljhandelskedja avseende sortiment, kunnande, service och ansvar. Med de krav som ställs både från ägare och från marknaden är det viktigt för företaget att agera affärsmässigt. Detta innebär en fortsatt ökad kundorientering. En ökad affärsmässighet innebär dock inte att Systembolaget verkar för att öka försäljningen genom marknadsföring av alkoholdrycker.

Medarbetare

Systembolaget ska vara en attraktiv arbetsplats och erbjuda sina medarbetare goda utvecklingsmöjligheter. En förutsättning för framgång är att företaget har kompetenta och engagerade medarbetare samt förmår att attrahera, behålla och vidareutveckla motiverade medarbetare.

Finansiellt

Verksamheten ska vara lönsam och skapa utrymme för företagets utveckling och förnyelse, samt ge avkastning enligt ägarens krav. Lönsamheten ska uppnås genom en effektiv verksamhet samtidigt som kundernas krav på god service tillgodoses.

Måluppfyllelse

För vart och ett av perspektiven ovan har styrelsen lagt fast övergripande mål. För att kunna mäta utvecklingen och hur väl målen uppnås över åren har ett antal strategiska nyckeltal definierats för moderbolaget. Under år 2001 gjordes mätningar som fastställde basnivån för varje nyckeltal. I den strategiska planen har för varje nyckeltal angivits en målnivå för år 2007.

Sammanställning av perspektiv, nyckeltal och mål

Definitioner av nyckeltal se sidan 24

Perspektiv	Operativt nyckeltal	Basnivå 2001	2003	Målnivå 2004	Målnivå 2007
Samhälle	Opinionsindex	49 %	55 %	54 %	57 %
	Ålderskontroll	80 %	83 %	85 %	88 %
Finansiellt	Handelsmarginal	27,1 % *	25,1 %	25,7 %	25,0 %
Kund	Nöjd kund-index (NKI)	71	73	76	76
Medarbetare	Nöjd medarbetar-index (NMI)	68 **	69	73	73

* Avser januari–juli 2001 ** Basmätningen genomfördes 2002

Förnyelse, som tidigare var ett eget perspektiv, ingår numera som en naturlig del i samtliga perspektiv.

Rådet tar årligen upp aktuella ämnen inom alkoholforskningen vid en konferens med alkoholforskare på Systembolagets kursgård Skarpö. Aktuellt 2003 var bland annat totalkonsumtionen, skadornas utveckling och alkoholreklamen.

Miljöarbetet

Miljöarbetet bedrivs enligt miljöplanen och arbetet under året har främst handlat om aktiviteter inom områdena transporter, byggmaterial, ekologiska produkter och restprodukter.

Antalet ekologiska produkter i sortimentet har ökat och nu finns minst ett rött och ett vitt ekologiskt odlat vin lagerhållet i alla butiker. Märkningen av ekologiska produkter i Katalogen och i butikerna är också tydligare.

En utredning om miljöpåverkan för de mest frekventa och volymmässigt använda byggmaterialen i butikerna är gjord och visar att de flesta byggmaterialen har en låg miljöpåverkan. Byggmaterial med hög miljöpåverkan håller successivt på att ersättas med mer miljövänliga material.

Systembolaget svarar för internleveranser mellan butikerna. Transportören kommer årligen att lämna en sammanställning av transporternas miljöpåverkan. För övrig distribution ansvarar leverantörerna. Dessa transporters miljöpåverkan kommer att behandlas i samarbete med leverantörerna.

Under året slutfördes utbyggnaden av reklamationsanläggningen i Jordbro söder om Stockholm. Till anläggningen kommer reklamationerna från samtliga systembutiker. Här finns nu en fragmenteringsanläggning som separerar innehåll och förpackning. Förpackningar av glas, plast, papper och aluminium återvinns och vätskan kan, efter justering av pH-värdet, släppas ut i det kommunala avloppsnätet, där det gynnar de biologiska bädarna i reningsverket.

I alla butiker inrättades miljöstationer och under året har butikerna bland annat samlat in och återvunnit 5 200 ton wellpapp, 270 ton papper och 100 ton mjukplast. Miljöstationerna säkerställer en miljövänlig hantering av restprodukterna.

Under året har också förutsättningar skapats för att kunna mäta miljöpåverkan inom ett antal områden. Mätningarna ska nu påbörjas och ger framöver möjlighet att sätta konkreta mål för minskning av företagets miljöpåverkan.

Miljökrav har under året även ställts vid upphandling av en ny klädkollektion och bärkassar.

Kund

Sju nya butiker

Den successiva ombyggnaden till fler självbetjäningsbutiker har fortsatt. Under året har 38 butiker byggts om och sammantaget har vid årsskiftet 170 butiker självbetjäning och 256 butiker försäljning över disk. De 170 butikerna med självbetjäning står för cirka 59 procent av Systembolagets omsättning.

Sju nya butiker har öppnats under året: Funäsdalen, Nykvarn, Oskarström, Kvissleby, Ramsele, Bollebygd och Väla. Nykvarn och Ramsele är två provbutiker med självbetjäning i ett nytt mindre format, drygt 140 kvadratmeter.

Ett förbättringsprogram för äldre butiker påbörjades under året. Programmet bygger på en omfattande kartläggning av alla butikers standard och syftar till att höja lägstanivån i butiksnätet. Förbättringsarbetet omfattar cirka 200 butiker och fortsätter under 2004.

Översyn av butiksstrukturen

För att kunna erbjuda kunderna fler moderna butiker med självbetjäning har en översyn gjorts av butiksstrukturen i städer med mer än en butik. Butiksnätet har analyserats av styrelsen utifrån riktlinjerna för etableringar och i september togs beslut om förändringar i kommunerna Örebro, Göteborg, Malmö, Uppsala, Stockholm, Täby, Öckerö och Sundbyberg.

Den 1 april 2003 stängdes butiken i Rosengård i Malmö tills vidare. Köpcentrumet byggs om och slutgiltigt beslut om butikens framtid tas senare.

Den 31 december 2003 stängdes Skolgatan i Uppsala och den 31 januari 2004 butikerna Andra Långgatan, Vårväderstorget och Mölndalsvägen i Göteborg, samt Kärrtorp i Stockholm.

Systembolaget med Vinkällare

Den första av tre butiker med en separat vinkällare, kallade Systembolaget med Vinkällare, öppnade under hösten i Stockholm. Butiken finns på Regeringsgatan och har hela sortimentet av viner över 100 kronor och alla spritsorter. Dessutom finns ett exklusivt sortiment med flera hundra särskilt utvalda artiklar av vin och sprit. I maj 2004 kommer det att öppnas en butik av det här slaget i Malmö och senare planeras även för en i Göteborg.

Katalog i stället för prislista

Den gamla prislistan har under 2003 ersatts av en ny omfattande Katalog. Produktbeskrivningarna har blivit fylligare, smakklockor och matsymboler hjälper kunderna att kombinera mat och dryck, och vinerna är indelade i nya och tydligare smaktyper. I Katalogen finns också hela beställningssortimentet. Katalogen kommer ut tre gånger om året.

I samband med omställningsarbetet till den nya smaktypsindelningen i butik fick det alkoholfria sortimentet en tydligare exponering i butiken. Hela det alkoholfria sortimentet finns nu också i alla butiker.

Butikerna har också två pärmar med bassortimentet beskrivet i punktskriftsform för att underlätta för synskadade kunder.

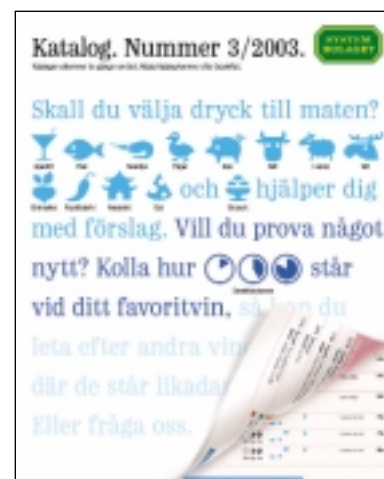
Dryckesprovningar i fler butiker

Under hösten utökades dryckesprovningarna för allmänheten i butik till att omfatta ett 30-tal butiker. De arrangeras som ett led i Systembolagets arbete med att förmedla god dryckeskultur och för att delge den breda dryckeskunskap som personalen har. Under våren 2004 kommer ytterligare butiker att kunna erbjuda provningar.

Pris till "För alla sinnen"

Systembolagets mat- och dryckbok "För alla sinnen" utsågs vid den internationella tävlingen Gourmand Cookbooks Awards 2002 till "bästa bok om vin i världen".

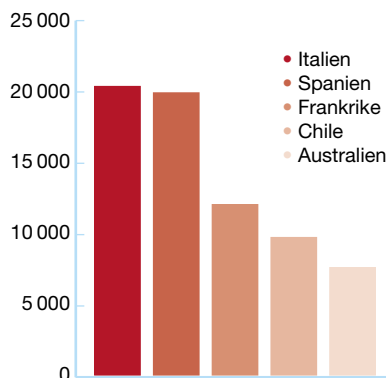
Under hösten lanserades också en omarbetad version av "Mat & Dryck – en Guide". Boken är liksom föregångaren en praktisk handbok om hur man kombinerar mat och dryck.

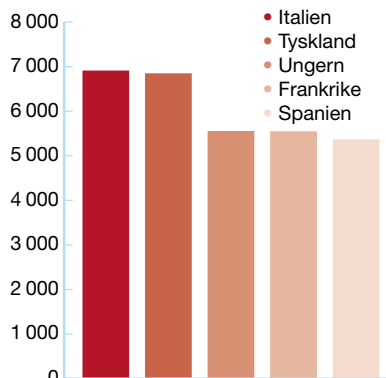
**Systembolagets försäljning
av sprit per varuslag, tusentals liter**

Varuslag	2003	diff
Aperitif/bitter	302	-6,1%
Okryddat brännvin	7154	-8,4%
Kryddat brännvin	2066	-5,1%
Gin	1394	-5,4%
Armagnac, Cognac, Brandy	824	-8,1%
Rom	377	-2,3%
Punsch	223	-7,7%
Whisky	7868	-3,1%
Likör	1580	2,5%
Övrig sprit	318	-4,8%
Summa	22107	-5,2%

**Systembolagets fem i topp av rött vin
per ursprungsland 2003, tusentals liter**

**Systembolagets fem i topp av vitt vin
per ursprungsland 2003, tusentals liter**

Försäljningsutveckling

Systembolaget sålde 362,3 miljoner liter drycker under 2003. Det är en ökning med 4,2 (9,5) procent jämfört med 2002 och företagets största försäljning i liter någonsin. Mätt i ren alkohol ökade försäljningen med 2,6 (8,3) procent till 37,4 miljoner liter, vilket är en klar avmattning av ökningen jämfört med perioden 2000 – 2002.

Omsättningen i moderbolaget ökade under 2003 som en följd av volymuppgången till 18 984 (18 809) miljoner kronor eller med 0,9 (4,5) procent.

Den främsta orsaken till att ökningstakten avtagit är att hushållens realinkomstökning har mattats av. En bidragande orsak är också de ökade införselkvoterna.

Systembolagets försäljning står för drygt hälften av den uppskattade totala alkoholkonsumtionen av alkohol i Sverige. Den totala konsumtionen har under året ökat i samma takt som företagets försäljning vilket innebär en bibehållen marknadsandel. Systembolaget har därmed, genom bland annat en fortsatt god service och ett brett sortiment, kunnat möta konkurrensen från ökade införselkvoter.

Alla varugrupper ökade i försäljning förutom sprit som minskade med 5,2 procent. Förutom ökade införselkvoter under året kan detta härledas till den danska skattesänkningen i oktober som innebar en ökning av spritinförseln under slutet av året med hela 40 procent.

Införseln av vin och öl minskade dock något. Totalt stannade försäljningen av vin vid 141,8 miljoner liter. Rött, vitt och rosévin på bag-in-box och pappersförpackning ökade sin försäljningsandel till 57,5 (50) procent.

Italien är nu det volymmässigt största landet för vin, tätt följt av Spanien. Italien tappade dock försäljning något och Spanien minskade med 12,7 procent, till fördel för bland annat Sydafrika och Australien som ökade kraftigt. Chile ligger fortfarande på fjärde plats men har inte ökat i lika hög grad.

Systembolagets totala spritförsäljning minskade med 5,2 procent. För brännvin specifikt innebar det en minskning med 7,7 procent. Det är främst de mörka spritsorterna, skotsk maltwhisky, mörk rom och calvados, som vinner mark. Även grädd- och ägglikörer fortsätter att öka i försäljning.

Försäljningen av starköl ökade med 5,1 procent till 179 miljoner liter. Svensk öl dominerar med 82,4 procent av försäljningen, en liten minskning jämfört med förra året.

Försäljningen av cider ökade med 2,9 procent och blanddryckerna med 113,4 procent. Även försäljningen av alkoholfria drycker ökade kraftigt, +31,5 procent.

En gång om året görs en sortimentsstrategi för det kommande året. Strategin omfattar sortimentets sammansättning och antalet nyhetslanseringar. I samband med strategin skapas en lanseringsplan för nästa periods inköp som skickas till alla leverantörer. Varje månad får de sedan aktuella offertförfrågningar.

Systembolagets inköpare granskar offerterna och begär in varuprover på de offerter som inte avslås. Varuproverna blindprovras av erfarna provare som väljer ut de bästa, de varor som ska köpas in.

2003 lanserades 1 602 nya artiklar. Av dessa var 780 röda och 357 vita viner samt 106 öl. 404 av de nya artiklarna lanserades i den nya vinkällarbutiken på Regeringsgatan i Stockholm.

Bland de övriga lanseringarna fanns flera mousserande viner, cider, starkviner, sprit och alkoholfritt.

Medarbetare

Utbildning

Systembolagets personal får vid de årliga kundnöjdhetsundersökningarna, där cirka 60 000 kunder landet runt blir intervjuade, toppbetyg i varukunskap och rådgivning.

All personal utbildas kontinuerligt genom kurser, utbildningspaket, provningar och studieresor för att bli ännu bättre. Det ordinarie utbildningsprogrammet omfattar 18 olika kurser, allt från försäljarkurser och varukurser till kurser i retorik och ledarskapskurser. Totalt genomfördes drygt 6 000 utbildningsdagar.

34 medarbetare har dessutom examinerats i Advanced Certificate, en teoretisk självstudiekurs i varukunskap från ett oberoende utbildningsinstitut i London.

De flesta kurserna genomförs på företagets egen kursgård på Skarpö i Stockholms skärgård där en ny övernattningsbyggnad, kallad Storstugan, stod klar under hösten. Med Storstugan kan Skarpö ta emot fler gäster än tidigare, vilket gör att fler kurser kan förläggas till kursgården.

Under året arrangerades tre utbildningsresor som gick till Mosel i Tyskland, norra Spanien och Belgien.

En första omgång av ett nytt mentorprogram har med stor framgång genomförts under året. I programmet, som genomfördes med externa mentorer, deltog främst butikschefer.

Under två år har en stor utbildningssatsning gjorts för alla chefer. I den ingick utbildningen "Från chef till coach" för samtliga chefer och "Affärs-mannaskap" för områdeschefer och butikschefer. Under hösten genomfördes en uppföljningsdag som ett led i detta program.

Ett forum för hela försäljningsledningen, områdescheferna och alla butikschefer med temat "Mötets möjligheter" inklusive Systembolagets dryckesmässa för leverantörerna genomfördes under tre dagar hösten 2003.

Jämställdhets- och mångfaldsarbetet

Som grund för arbetet med jämställdhet ligger företagets mångfaldspolicy och plan för ökad mångfald. Utgångspunkten är alla människors lika värde och syftet är att klargöra företagets mål och det gemensamma ansvaret för att uppnå jämställdhet mellan könen samt en ökad etnisk mångfald.

Under året har alla personalgrupper i hela organisationen fått utbildning i mångfald.

Styrelse och företagsledning har en jämn könsfördelning. Däremot är det en bit kvar innan butikschefer och biträdande butikschefer har en jämn fördelning av kvinnor och män. Detta har varit ett av målen för mångfalds-

arbetet under det gångna året. En liten förbättring jämfört med tidigare kan konstateras. Fördelningen redovisas på sidan 35 not 8 "Fördelning mellan kvinnor och män".

En målsättning är också att öka andelen medarbetare med olika etnisk tillhörighet. Systembolaget deltar därför i projektet Pluskompetens som är ett nationellt samarbetsprojekt mellan privata och offentliga arbetsgivare. Målet är att ge upp till 800 arbetslösa akademiker med utländsk bakgrund praktik som syftar till anställning.

Systembolagets mål för 2004 är att minst 20 av dessa personer ska få möjlighet till praktik och en tjänst i våra butiker och/eller befattning på huvudkontoret. Pluskompetens samarbetar med Integrationsverket och Arbetsförmedlingen och stöds av Näringsdepartementet.

Sjukfrånvaro

Systembolaget bedriver sedan många år ett aktivt arbetsmiljöarbete för att förebygga ohälsa. I arbetet ingår bland annat att tidigt planlägga effektiva rehabiliteringsåtgärder för medarbetaren.

För att tydliggöra och förbättra uppföljningen av sjukfrånvaron redovisas utfallet av butikernas sjukfrånvaro varje månad på samma sätt som andra nyckeltal. Nyckeltalet visar sjukfrånvarotimmar i förhållande till arbetad tid.

Medarbetare som haft besvär med rygg och axlar men ännu inte varit sjukskrivna eller bara haft kortare sjukperioder har i ett projekt deltagit i en veckokurs på ett rygginstitut. Kursen har varit skraddarsydd för Systembolaget.

Besvären för dem som deltagit har så gott som försvunnit. Deltagarna har efter kursen informerat och instruerat sina arbetskamrater i hur de ska arbeta för att minska sina besvär vilket givit förbättringar på alla håll. Projektet ska utvärderas efter ytterligare fyra kurser.

ALNA-utbildning

2002 genomfördes en alkoholenkät som visade att medarbetarna i Systembolaget dricker mer än befolkningen i övrigt. Med anledning av enkäten sker en utbildning för att förbättra kunskaperna om alkoholens risker.

Totalt har cirka 900 chefer och skyddsombud fått en alkoholutbildning vid 28 arrangerade arbetsmiljödagar. Med hjälp av externa konsulter från ALNA-rådet diskuterades företagets alkoholpolicy, tidiga signaler på ett missbruk, vad man som arbetskamrat kan göra och vad man som chef ska göra.

Arbetsskador

Antalet anmälda arbetsskador minskade för tredje året i rad.

Arbetsmiljöutbildning

Under året har 11 arbetsmiljökurser genomförts för butikschefer och skyddsombud. Vidare har utbildning i butik, som handlat om hot och våld, ergonomi, kassaarbete med mera, skett vid cirka 90 tillfällen. 14 utbildningar i ergonomi riktade till lokalvårdare har också genomförts.

Finansiellt

Intern kontroll

Året har i stor utsträckning präglats av den polisanmälan som Systembolaget gjorde under januari och de konsekvenser den har fört med sig. Bakgrunden till polisanmälan är att Systembolagets verksamhet måste vara märkesneutral. Ett enskilt märke eller en producent får varken gynnas eller missgynnas.

Sortimentet ska styras av kundernas efterfrågan, inte av något annat. I syfte att säkerställa likabehandling av alla leverantörer finns, för kontakter med leverantörerna, en policy.

En intern utredning i början av året avslöjade att det förekom brott mot policyn. Brott mot den är oacceptabelt. Ett 10-tal butikshefer lämnade företaget och polisanmälan gjordes mot sju butikshefer och tre leverantörer då lagbrott inte kunde uteslutas.

Åklagaren fann att misstankar om grovt mutbrott och bestickning förelåg och beslutade att inleda en förundersökning. Systembolaget har löpande under året bistått polisen med internt material och underlag.

Åklagarens förundersökning är sekretessbelagd till dess åtal har väckts varför det inte är känt exakt hur många personer som är misstänkta eller vilka de är. Enligt åklagaren rör det sig om ett större antal anställda och tidigare anställda i Systembolaget.

Systembolaget har inlett ett arbete för att återupprätta allmänhetens förtroende för företaget. Alla medarbetare i företaget ska granskas. En utomstående jurist granskar på styrelsens uppdrag cheferna på huvudkontoret och andra nyckelpersoner. Arbetet påbörjades i december och beräknas vara klart i mars 2004. Granskningen av butikerna anstår till dess att den pågående förundersökningen är klar.

Styrelsen har fattat beslut om generella principer för hur överträdelser mot interna regler och policys ska bedömas. Ett etiskt råd ska bistå i arbetet med interna regler men också i säkerställandet av att tillämpningarna sker på ett likvärdigt sätt.

Företagets interna policy för kontakter med leverantörer har uppdaterats och under hösten förankrats hos medarbetarna vid ett särskilt utbildningstillfälle. Alla medarbetare har också undertecknat ett intyg som bekräftar att de tagit del av policyn och accepterat innebörden.

Den 9 december hölls en förberedande förhandling i arbetsdomstolen gällande sju av de butikshefer som under våren avskedades för brott mot interna regler och policys. Huvudförhandlingen beräknas börja den 10 maj 2004.

Fortsatt arbete med affärs- och butiksdatasystemet

Arbetet med att installera ett integrerat affärssystem har fortsatt under året. I början av året infördes delen för verksamhetsstyrning. Arbetet med att förändra arbetsprocesser och rutiner, samt utbildning av medarbetarna pågår.

Under 2004 kommer kassaredovisning och "Varuflöde", den sista delen, att införas. Varuflöde omfattar allt från offerthantering, orderförslag och varuförsörjning för butiken till hantering av betalning till leverantören.

Under året slutfördes ett projekt som åtgärdade kvarvarande problem med

butiksdatasystemet, tog fram tillförlitliga instruktioner och säkerställde att butikerna får hjälp när problem uppstår.

Funktionsproblem i butiksdatasystemet försvårade under en period också kassakontrollen. En uppföljning visade att medarbetare missbrukat en funktion i systemet och tagit pengar ur kassan. Nya rutiner för att stärka den interna kontrollen och uppföljning har införts för att minimera kassastölder.

Nya inköps- och betalningsvillkor

Systembolaget tillämpar sedan juli 2002 nya inköps- och betalningsvillkor för dryckesleverantörerna. För att säkerställa att villkoren inte innebär att Systembolaget utnyttjar sin dominerande ställning som monopol överlämnades villkoren till Konkurrensverket 17 juni 2002 för bedömning och ansökan om ett icke ingripande besked. Något beslut av Konkurrensverket har ännu inte tagits.

Reviderad prissättningsmodell

Under året har Systembolagets prissättningsmodell utvärderats och reviderats. Utgångspunkt för prismodellen är att varje vara prissätts enhetligt i alla butiker i hela landet och att varor inom samma kategori ska prissättas lika. Denna utgångspunkt är viktig för att kunna upprätthålla en modell som bygger på transparens och konkurrensneutralitet. Grundläggande är även att produkterna inom varje varukategori ska bära sina egna kostnader.

Revideringen av prismodellen är gjord efter en utvärdering av modellen i relation till förändringar i försäljningsmönster och produktutbud. Förslaget har presenterats för dryckesleverantörer och branschorganisationer. Den nya prissättningsmodellen beräknas kunna tillämpas från maj 2004.

Ekonomisk översikt och resultatutveckling

Koncernens omsättning under 2003 uppgår till 19 207,4 miljoner kronor vilket är en ökning på 75,4 miljoner kronor jämfört mot 2002. Resultatet efter finansiella poster för koncernen var i stort sett oförändrat och ligger på 201,6 (202,2) miljoner kronor.

Känslighetsanalys

Systembolagets verksamhet karakteriseras av hög försäljningsvolym med låg bruttovinst. Driftskostnaderna är på kort tid svåra att anpassa till en eventuell förändrad försäljningsvolym. De största omkostnaderna avser personal- och lokalkostnader. Detta innebär att rörelseresultatet är känsligt för försäljnings- och bruttovinstförändringar. Varje procents avvikelse i omsättning motsvarar en förändrad bruttovinst på cirka 26 miljoner kronor.

Förändringar i företagets omvärld med sänkta alkoholskatter i Danmark och ökade införselkvoter ställer högre krav på produktivitet och flexibilitet.

Systembolaget är självfinansierat tack vare en hög lageromsättningshastighet som matchar inköps- och betalningsvillkor. Koncernen saknar räntebärande skulder.

Moderbolagets handelsmarginal exklusive punktskatt minskade till 25,1 (25,5) procent. Den minskade bruttovinsten på 74,7 miljoner kronor har mötts med minskade omkostnader och koncernens rörelseresultat har förbättrats

med 7,1 miljoner kronor till 172,3 miljoner kronor (165,2).

Den lägre marginalen kan till stor del förklaras av två faktorer. Den ena är att försäljningen av större förpackningar (bag-in-box) har ökat. Den prissättningsmodell som Systembolaget tillämpar sedan år 2000 ger ett lägre pålägg för stora förpackningar i relation till försäljningspriset. Den andra faktorn är en relativ ökad försäljningsvolym av lågprisprodukter. Även det faktum att prissättningsmodellen består dels av ett fast påslag i kronor dels ett procentuellt påslag på varuvärdet minskar handelsmarginalen eftersom det fasta påslaget har inte har justerats upp med inflationen.

Omkostnadsnivån i moderbolaget har jämfört med 2002 sjunkit med 30,8 miljoner kronor och rörelseresultatet har förbättrats med 39,8 miljoner kronor från 22,7 till 62,5 miljoner kronor. Resultatförbättringen förklaras delvis av ökad produktivitet i butiksverksamheten, vilket möjliggjorts av ett ökat antal självbetjäningsbutiker.

Fastighetsbolagets resultat ingår i moderbolagets resultat efter finansiella poster som utdelning.

Systembolaget Fastigheter AB

Dotterbolaget Systembolaget Fastigheter AB äger de fastigheter och bostadsrätter (med något undantag) som finns i koncernen. Fastighetsförvaltningen redovisar ett resultat efter finansiella poster på 76 (97) miljoner kronor. En byggnad på ofri grund har frånträtts under året. Därutöver har inga fastigheter sålts eller förvärvats.

Totalt förvaltas 121 fastigheter med totalt 202 000 kvadratmeter. Vakansgraden uppgår till cirka 3 procent. Samtliga fastigheter är relaterade till Systembolagets verksamhet. Verksamheten som bedrivs i kommanditbolag genererade ett resultat på 33 (34) miljoner kronor.

Lagena Distribution AB

Lagena lagrar och distribuerar alkoholdrycker för olika leverantörer. Företaget redovisar ett resultat efter finansiella poster före jämförelsestörande poster på 9,2 (21,1) miljoner kronor. Omsättningen har sjunkit, från 241,1 till 233,6 miljoner kronor. Resultat och omsättningsförändringen beror på oförändrade och sänkta prisnivåer för utförda tjänster jämfört med 2002.

I början av september produktionssattes en ny produktionslinje för tillverkning av kvartspallar. Den nya produktionslinjen har givit en önskad produktivitetsökning samt förbättrad arbetsmiljö. Den planerade implementeringen av ett nytt affärssystem under året har inte gått plan enligt, vilket medför en försening till andra halvåret 2004.

Investeringar

Koncernens investeringar i anläggningstillgångar uppgick under 2003 till 342 (225) miljoner kronor. Ombyggnad och etablering av butiker står för 161 (88) miljoner kronor.

Under året har 38 butiker byggts om och 7 butiker har nyetablerats. Arbetet med att installera ett integrerat affärssystem inleddes under 2002 och systemet kommer enligt plan att vara fullt installerat under första halvåret

2004. Införandet av affärssystemet är redovisat som en immateriell anläggningstillgång. Sammantaget uppgår aktiverade kostnader inom IT-området till 80 (78) miljoner kronor.

Styrelsens arbete

Systembolagets styrelse består av åtta ordinarie ledamöter med fem suppleanter samt två ordinarie personalrepresentanter. Styrelsen har under 2003 haft totalt åtta sammanträden, sex ordinarie styrelsesammanträden och två extra styrelsesammanträden. Arbetet i styrelsen har präglats av Systembolagets polisanmälan och följderna av den. Under året har även två informationsmöten hållits för att informera styrelsen om händelseutvecklingen i företaget.

Kvartalsvis genomförs uppföljningar av såväl den ekonomiska utvecklingen som ett antal andra nyckeltal för verksamheten. Systembolagets verksamhet styrs genom ett antal policydokument som fastställs av styrelsen. Dessa dokument revideras regelbundet. Styrelsen har beslutat om arbetsordning för styrelsen och vd-instruktion. Bland övriga frågor som behandlats av styrelsen kan nämnas beslut om ombyggnadstakt och etablering av nya butiker.

Styrelsen träffar årligen företagets revisorer.

Händelser efter årsskiftet

Den utomstående jurist som på styrelsens uppdrag granskat cheferna på huvudkontoret och andra nyckelpersoner överlämnade sin rapport i början av mars 2004. Granskningen av övriga medarbetare på huvudkontoret fortsätter.

Systembolaget har lämnat in reviderade inköps- och betalningsvillkor till konkurrensverket för att erhålla ett icke ingripande beslut. Konkurrensverket har inte vid årsredovisningens färdigställande gjort någon bedömning av de reviderade villkoren.

Systembolagets försäljning av sprit fortsätter att minska också under årets första månader, framför allt i södra Sverige. Försäljningsvolymen i liter fortsätter att öka medan den mätt i ren alkohol minskade något. Riksdagsmannen Kent Härstedt (s) har fått i uppdrag av regeringen att följa utvecklingen av gränshandeln i södra Sverige.

Europeiska kommissionen har lagt fram ett förslag till direktiv om fri rörlighet för tjänster på den inre marknaden. Direktivet kan potentiellt sett ha stor betydelse för de förutsättningar under vilka nationella monopol har att arbeta. Beredningen av direktivet är därför av vikt för Systembolaget varför vi aktivt bevakar frågan.

Internationell redovisningsstandard (IFRS/IAS)

Inom koncernen pågår arbete med att kartlägga och anpassa redovisnings- och rapporteringsrutiner för att klara förändrade redovisningskrav. De områden som främst kommer att påverka koncernen och moderbolaget är pensions- och fastighetsredovisningen. Arbetet kommer att slutföras under 2004.

Redovisningsrådets rekommendationer överensstämmer i stor utsträckning med befintliga IAS-rekommendationer. Eftersom koncernens finansiella rapporter är i överensstämmelse med Redovisningsrådets rekommendationer bedöms konsekvenserna av en övergång inte som väsentliga.

Förväntningar avseende den framtida utvecklingen

Osäkerheten på intäktssidan är större än normalt. Företagsledningen har i prognoserna för 2004 bedömt att den totala försäljningsvolymen i liter kommer att ligga på ungefär samma nivå som 2003. Intäkterna förväntas dock sjunka med drygt tre procent till följd av minskad spritförsäljning.

Antagandet baseras på ökade införselkvoter, sänkt spritskatt i Danmark, sänkta alkoholskatter i Finland samt de baltiska staternas inträde i EU. Skat-tehöjningar i kommuner och landsting förväntas leda till minskad köpkraft. Sammantaget bedöms verksamheten dock klara ägarens krav på avkastning på det egna kapitalet.

De oegentligheter som uppdagades under 2003 medför bland annat att mycket kraft kommer att läggas på att bygga upp en företagskultur med fokus på etik och moral bland medarbetarna. Ett därmed sammanhängande område 2004 blir att bibehålla allmänhetens förtroende för Systembolaget.

Den strategiska planen innebär att krav ställs på att förändringar genomförs under de närmaste åren. De måltal som anges i planen innebär att förändringarna i första hand avser förbättringar med utgångspunkt från kundens önskemål och kravet på ökad effektivitet. En fortsatt utbyggnad till självbetjäning är en förutsättning för att klara målsättningarna.

Antalet nya utvecklingsprojekt kommer att begränsas till förmån för ovan nämnda aktiviteter samt projekt/aktiviteter som är absolut nödvändiga för att bedriva kärnverksamheten.

Samtidigt med att serviceförbättringar genomförs ska Systembolagets roll och sociala ansvar tydliggöras och kommuniceras. Insatserna för att förstärka ålderskontrollen kommer att prioriteras.

Förslag till vinstdisposition

Koncernens fria vinstmedel från föregående verksamhetsår uppgick till 651,2 miljoner kronor. Vid ordinarie bolagsstämma i april 2003 fastslogs styrelsens och verkställande direktörens förslag till vinstdisposition och en utdelning på 80 miljoner kronor har betalats till ägaren. Under 2003 har, på extra bolagsstämma, beslutats att ytterligare 120 miljoner kronor i utdelning betalas till ägaren.

Koncernens fria vinstmedel, efter extra utdelning, vid utgången av 2003 uppgår till 574,7 miljoner kronor. Avsättning till bundna reserver föreslås med 0,3 miljoner kronor.

.....

Moderbolagets fria egna kapital utgörs av:

fria reserver	504 475 357 kr
extra utdelning	-120 000 000 kr
årets vinst	<u>131 753 167 kr</u>
	516 228 524 kr

.....

Styrelsen och verkställande direktören föreslår följande vinstdisposition:

i ny räkning överföres	436 228 524 kr
i utdelning föreslås	<u>80 000 000 kr</u>
	516 228 524 kr

.....

Definitioner

Räntabilitet på eget kapital

Resultat efter schablonskatt i procent av justerat eget kapital vid årets början.

Soliditet

Justerat eget kapital i procent av balansomslutningen.

Handelsmarginal

Bruttovinst i procent av omsättningen.

Arbetsproduktivitet

Antal hanterade arbetsenheter (förpackningar efter viktning per varugrupp) per dagsverke (8 timmar).

Lageromsättningshastighet

Omsättningen dividerad med genomsnittligt lagervärde till försäljningspris.

Svinn

Svinn enligt inventering i promille av omsättningen, inkluderar både varu- och kassasvinn.

Ålderskontroll

Andel tillfällen då legitimation har begärts av kunder under 25 år i procent av antal genomförda kontrollköp av personer i åldersgruppen 20–25 år. Ålderskontroll utförs av externa resurser.

Opinionsindex

Andel i procent av Sveriges befolkning som vill behålla Systembolaget och detaljhandelsmonopolet.

Nöjd kund-index (NKI)

Index som mäter totala kundnöjdheten. (Skala 1–100). Undersökningen utförs av extern part.

Nöjd medarbetar-index (NMI)

Index som mäter totala medarbetarnöjdheten och motivationen. (Skala 1–100) Undersökningen utförs av extern part.

Koncernen fem år i sammandrag

Nyckeltal

	2003	2002	2001	2000	1999
Räntabilitet	10,3%	10,8%	11,0%	10,1%	28,7%
Soliditet	32,8%	30,0%	35,5%	30,7%	33,7%
Handelsmarginal inkl. alkoholskatt, moderbolaget	13,2%	13,2%	13,2%	13,4%	12,9%
Handelsmarginal exkl. alkoholskatt, moderbolaget	25,1%	25,5%	26,7%	27,7%	27,1%
Arbetsproduktivitet, moderbolaget	701	662	659	619	644
Lageromsättningshastighet, moderbolaget	21,9	24,7	27,6	26,8	26,9
Svinn (promille), moderbolaget	1,15	1,16	0,68	0,33	0,34
Ålderskontroll, moderbolaget	83%	79%	81%	81%	80%

Resultat (mkr)

	2003	2002	2001	2000	1999
Omsättning	19 207	19 132	18 241	17 368	16 625
Rörelsekostnader	-19 034	-18 967	-18 082	-17 204	-16 175
Finansnetto	29	37	38	32	20
Resultat efter finansiella poster	202	202	197	196	470
Årets resultat	138	142	133	108	338
Utdelning	200	80	80	80	50

Balansräkningen (mkr)

	2003	2002	2001	2000	1999
Anläggningstillgångar	1 501	1 345	1 360	1 270	1 210
Omsättningstillgångar	2 615	3 359	2 435	2 944	2 932
Summa tillgångar	4 116	4 704	3 795	4 214	4 142
Justerat eget kapital	1 348	1 409	1 348	1 294	1 395
Avsättningar	268	269	257	970	783
Skulder	2 500	3 026	2 190	1 950	1 964
Summa Eget Kapital och Skulder	4 116	4 704	3 795	4 214	4 142

Resultaträkning, mkr

	Not	Koncernen		Moderbolaget	
		2003	2002	2003	2002
Nettoomsättning	1	19 207,4	19 132,0	18 984,5	18 808,8
Kostnad för sålda varor	2, 3	<u>-16 657,3</u>	<u>-16 569,7</u>	<u>-16 485,9</u>	<u>-16 319,2</u>
Bruttoresultat		2 550,1	2 562,3	2 498,6	2 489,6
Försäljningskostnader	4–9	-1 945,5	-2 000,5	-2 044,2	-2 089,8
Administrationskostnader	4–10	-400,6	-411,9	-408,4	-409,2
Övriga rörelseintäkter	11	83,3	119,7	16,5	32,1
Övriga rörelsekostnader	11	-115,0	-107,2	-	-
Resultat från andelar i koncernföretag	12	—	2,8	—	—
Rörelseresultat		172,3	165,2	62,5	22,7
Resultat från finansiella investeringar					
Resultat från andelar i koncernföretag	12	-	-	86,0	92,4
Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar		30,8	32,0	30,6	31,9
Övriga ränteintäkter	13	7,6	10,6	32,5	41,5
Räntekostnader	14	<u>-9,1</u>	<u>-5,6</u>	<u>-9,8</u>	<u>-6,2</u>
Resultat efter finansiella poster		201,6	202,2	201,8	182,3
Bokslutsdispositioner	15	—	—	-13,3	-6,5
Resultat före skatt		201,6	202,2	188,5	175,8
Skatt på årets resultat	16	<u>-63,3</u>	<u>-60,6</u>	<u>-56,7</u>	<u>-51,0</u>
Årets resultat		138,3	141,6	131,8	124,8

Balansräkning, mkr

	Not	Koncernen			Moderbolaget	
		03-12-31	02-12-31		03-12-31	02-12-31
Tillgångar						
Anläggningstillgångar						
Immateriella anläggningstillgångar						
Balanserade utgifter, affärssystem	17	101,7	49,7		101,7	47,1
Materiella anläggningstillgångar						
Byggnader och mark	18	701,6	675,1		41,2	14,6
Inventarier och installationer	19	<u>599,2</u>	<u>518,7</u>		<u>560,6</u>	<u>479,6</u>
Summa materiella anläggningstillgångar		1 300,8	1 193,8		601,8	494,2
Finansiella anläggningstillgångar						
Andelar i koncernföretag	20	-	-		15,1	15,1
Fordringar hos koncernföretag		-	-		544,9	535,2
Andra långfristiga värdepappersinnehav	21	0,0	0,0		-	-
Uppskjuten skattefordran	22	86,2	88,0		30,3	32,1
Andra långfristiga fordringar	23	<u>12,8</u>	<u>13,5</u>		<u>12,3</u>	<u>12,8</u>
Summa finansiella anläggningstillgångar		<u>99,0</u>	<u>101,5</u>		<u>602,6</u>	<u>595,2</u>
Summa anläggningstillgångar		1 501,5	1 345,0		1 306,1	1 136,5
Omsättningstillgångar						
Varulager		841,4	862,0		841,0	861,6
Kortfristiga fordringar						
Kundfordringar		39,5	40,0		10,7	14,1
Fordringar hos koncernföretag		-	-		76,8	97,2
Skattefordran		1,5	58,3		-	52,2
Övriga fordringar		17,5	15,6		9,5	10,9
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	24	<u>64,5</u>	<u>39,2</u>		<u>63,4</u>	<u>37,3</u>
Summa kortfristiga fordringar		123,0	153,1		160,4	211,7
Kortfristiga placeringar		268,4	477,6		268,4	477,6
Kassa och bank		<u>1 381,8</u>	<u>1 866,7</u>		<u>1 379,7</u>	<u>1 862,6</u>
Summa omsättningstillgångar		2 614,6	3 359,4		2 649,5	3 413,5
Summa tillgångar		4 116,1	4 704,4		3 955,6	4 550,0

Balansräkning, mkr

	Not	Koncernen			Moderbolaget	
		03-12-31	02-12-31		03-12-31	02-12-31
Eget kapital och skulder						
Eget kapital	25					
Bundet eget kapital						
Aktiekapital (360 000 aktier à 1 000 kr)		360,0	360,0		360,0	360,0
Bundna reserver		<u>413,0</u>	<u>398,2</u>		<u>72,0</u>	<u>72,0</u>
Summa bundet eget kapital		773,0	758,2		432,0	432,0
Fritt eget kapital						
Fria reserver		436,4	509,6		384,5	459,7
Årets vinst		<u>138,3</u>	<u>141,6</u>		<u>131,8</u>	<u>124,8</u>
Summa fritt eget kapital		<u>574,7</u>	<u>651,2</u>		<u>516,3</u>	<u>584,5</u>
Summa eget kapital		1 347,7	1 409,4		948,3	1 016,5
Obeskattade reserver						
Periodiseringsfonder	26	-	-		442,5	429,1
Avsättningar						
Avsättning för pensioner	27	10,8	11,3		-	-
Övriga avsättningar	28	<u>257,0</u>	<u>257,8</u>		<u>97,8</u>	<u>104,0</u>
Summa avsättningar		267,8	269,1		97,8	104,0
Långfristiga skulder						
Skulder till koncernföretag	29	-	-		22,6	35,0
Övriga skulder	29	<u>1,5</u>	<u>1,5</u>		<u>-</u>	<u>-</u>
Summa långfristiga skulder		1,5	1,5		22,6	35,0
Kortfristiga skulder						
Leverantörsskulder		1 921,9	2 579,5		1 896,2	2 542,7
Skulder till koncernföretag		-	-		1,8	1,7
Skatteskulder		34,6	-		28,3	-
Övriga skulder		86,5	222,5		82,4	218,3
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	30	<u>456,1</u>	<u>222,4</u>		<u>435,7</u>	<u>202,7</u>
Summa kortfristiga skulder		2 499,1	3 024,4		2 444,4	2 965,4
Summa eget kapital och skulder		4 116,1	4 704,4		3 955,6	4 550,0
Poster inom linjen						
Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser						
Ställda panter		Inga	Inga		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	31	21	10,6		19,4	21,1

Kassaflödesanalys, mkr

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Den löpande verksamheten				
Resultat efter finansiella poster	201,6	202,2	201,8	182,3
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet	<u>181,5</u>	<u>198,5</u>	<u>133,3</u>	<u>183,7</u>
	383,1	400,7	335,1	366,0
Betald skatt	<u>29,9</u>	<u>-31,4</u>	<u>25,5</u>	<u>-22,4</u>
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital	413,0	369,3	360,6	343,6
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital				
Förändring av varulager	20,6	-316,6	20,6	-322,4
Förändring av fordringar	194,3	483,9	211,7	502,3
Förändring av skulder	<u>-458,0</u>	<u>971,5</u>	<u>-459,8</u>	<u>1 016,4</u>
Kassaflöde från den löpande verksamheten	169,9	1 508,1	133,1	1 539,9
Investeringsverksamheten				
Förvärv av anläggningstillgångar	-342,1	-224,9	-303,3	-230,0
Avyttring av dotterföretag	-	2,8	-	-
Försäljning av anläggningstillgångar	<u>0,0</u>	<u>48,6</u>	<u>0,0</u>	<u>21,2</u>
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-342,1	-173,5	-303,3	-208,8
Finansieringsverksamheten				
Utdelning	-200,0	-80,0	-200,0	-80,0
Överföring till pensionsstiftelse	<u>-101,9</u>	<u>-135,5</u>	<u>-101,9</u>	<u>-135,5</u>
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-301,9	-215,5	-301,9	-215,5
Årets kassaflöde	-474,1	1 119,1	-472,1	1 115,6
Likvida medel vid årets början	<u>2 124,3</u>	<u>1 005,2</u>	<u>2 120,2</u>	<u>1 004,6</u>
Likvida medel vid årets slut	1 650,2	2 124,3	1 648,1	2 120,2
Tilläggsupplysningar				
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet				
Av- och nedskrivningar	178,2	238,1	134,9	207,0
Avsättningar	-1,3	11,8	-6,2	8,2
Realisationsresultat	<u>4,6</u>	<u>-51,4</u>	<u>4,6</u>	<u>-31,5</u>
	181,5	198,5	133,3	183,7
Upplysning om betalda räntor				
Erhållen ränta	38,4	42,6	63,1	73,4
Betald ränta	9,1	5,6	9,8	6,2
Likvida medel				
Kassa och bank	1 381,8	1 866,7	1 379,7	1 862,6
Kortfristiga placeringar	<u>268,4</u>	<u>257,6</u>	<u>268,4</u>	<u>257,6</u>
Belopp vid årets slut	1 650,2	2 124,3	1 648,1	2 120,2

Kortfristiga placeringar i balansräkningen vid årets slut uppgick till 268,4 (477,6) mkr varav 268,4 (257,6) mkr utgjordes av finansiella instrument med en löptid på upp till ett år och motsvarar definitionen av kortfristiga placeringar.

Redovisningsprinciper med noter och bokslutskommentarer

Belopp i miljoner kronor (mkr) om inget annat anges. Belopp inom parentes avser föregående års värden.

Allmänna redovisningsprinciper

Systembolagets årsredovisning är upprättad enligt årsredovisningslagen och Redovisningsrådets gällande rekommendationer och uttalanden.

Riktlinjer från regeringskansliet

Systembolaget tillämpar riktlinjer för extern ekonomisk rapportering från företag med statligt ägande och riktlinjer rörande anställningsvillkor för personer i företagsledande ställning samt för incitamentsprogram för anställda i statliga företag.

Avtal med staten och ägardirektiv

Bolaget ska bedriva verksamheten rationellt och kunderna ska ges god service. Bolaget får äga fastigheter och vara delägare i fastighetsföretag när det behövs för att få lokaler till verksamheten. I övrigt får bolaget inte utan regeringens tillstånd vara delägare i annat företag.

Enligt Systembolagets avtal med staten är målet att varje kommun som så önskar ska få systembutik. Beslut om etablering ska grundas på en samlad bedömning av företagsekonomiska och servicemässiga överväganden. På orter där systembutik saknas kan Systembolaget sälja varor genom ombud.

Resultaträkning

Resultaträkningen är i enlighet med årsredovisningslagen uppställd i funktionsindeldad form enligt intern rapportering. Funktionerna är följande:

Försäljningskostnader innehåller kostnader för butiksverksamheten. Största kostnadsposterna är personal- och lokalkostnader.

Administrationskostnader innehåller kostnader för centrala administrativa stabsfunktioner på huvudkontoret.

Övriga rörelseintäkter innehåller intäkter för fastighetsförvaltning samt försäljning av tjänster.

Övriga rörelsekostnader innehåller kostnader för fastighetsförvaltning.

Vidare ingår på koncernnivå även realisationsresultat vid försäljning av dotterbolag.

Nya redovisningsprinciper

Under år 2003 har flera nya av Redovisningsrådets utgivna rekommendationer trätt i kraft. De nya rekommendationerna har inte haft någon materiell effekt på koncernens resultat och ställning.

Fastighetsförvaltande dotterbolag tillämpar den nya rekommendationen avseende förvaltningsfastigheter. Ur moderbolagets och koncernens perspektiv redovisas dessa som rörelsefastigheter. Omklassificering har gjorts av intäkter och kostnader från "fastighetsförvaltning" till "övriga rörelseintäkter" och "övriga rörelsekostnader". Jämförelsebelopp har anpassats till nya principer.

Koncernredovisning

Koncernredovisningen omfattar moderbolaget Systembolaget AB samt de helägda dotterföretagen Lagen Distribution AB och Systembolaget Fastigheter AB.

Koncernredovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden och följer Redovisningsrådets rekommendation angående koncernredovisning. Vid upprättande av koncernbalansräkningen har de obeskattade reserverna uppdelats i en del som redovisas som latent skatteskuld under rubriken avsättningar och en återstående del som redovisas under bundet eget kapital, det vill säga icke utdelningsbara reserver.

I koncernresultaträkningen bortfaller således sådana bokslutsdispositioner, som innebär upplösning av respektive avsättning till obeskattade reserver. Skatdelen i dessa förändringar redovisas tillsammans med årets skattekostnad i resultaträkningen. Procentsatsen för beräkning av latent skatt är 28 procent.

Redovisning av kassaflöden

Kassaflödesanalys redovisas enligt den indirekta metoden, Redovisningsrådets rekommendation RR 7.

Intäkter

Intäkter vid försäljning av varor redovisas vid leverans till kund.

Värderingsprinciper

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärden om inget annat anges nedan.

Varulager

Varulagret är värderat till anskaffningsvärde. Inkuransavdrag motsvarar 3 procent. Förskott till leverantör avseende primörviner redovisas netto i varulager efter från kund erlagd handpenning.

Fordringar

Fordringar har efter individuell värdering upptagits till belopp varmed de beräknas inflyta.

Avskrivningar av immateriella och materiella anläggningstillgångar

Avskrivning enligt plan bestäms utifrån tillgångens anskaffningsvärde och bedömda nyttjandeperiod.

Följande nyttjandeperioder tillämpas

Immateriella anläggningstillgångar	År
Affärssystem	5
Materiella anläggningstillgångar	
Byggnader	25 – 50
Maskiner och inventarier	3 – 5
Ombyggnader och inredning i butikslokaler	7

Förbättringsutgifter i annans fastighet skrivs av under den planerade hyrestidens längd, vilket i normalfallet antas vara 20 år.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar upptas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade av- och nedskrivningar. Utgifter för förbättringar av tillgångarnas prestanda, utöver ursprunglig nivå, ökar tillgångens redovisade värde. Utgifter för reparation och underhåll kostnadsförs löpande.

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar upptas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade av- och nedskrivningar. Företaget aktiverar större IT-projekt. Direkta externa utgifter för utveckling av programvara för eget bruk aktiveras. Utgifter för förstudie, utbildning och löpande underhåll kostnadsförs löpande.

Inkomstskatter

Total skatt utgörs av aktuell och uppskjuten skatt. Aktuell skatt beräknas på det skattepliktiga resultatet för året. Uppskjuten skatt beräknas på skillnaden mellan skattemässig och redovisningsmässig värdering av tillgångar och skulder där skillnaden endast är av temporär natur.

Värdering av samtliga skatteskulder/fordringar sker till nominella belopp och görs enligt de skattesatser som är beslutade eller som är aviserade och med stor säkerhet kommer att fastställas. I moderbolaget redovisas – på grund av sambandet mellan redovisning och beskattning – uppskjutna skatteskulden på obeskattade reserver, som en del av de obeskattade reserverna.

Finansiella instrument

Kundfordringar

Försäljning av drycker sker kontant eller mot kontokort i butik. Försäljning av tjänster mot faktura utgör mindre än en procent av de totala intäkterna i moderbolaget. För att begränsa eventuella kreditförluster görs regelbundna kreditbedömningar.

Leverantörsskulder

Moderbolagets dryckesleverantörer ansvarar för importen av alkoholhaltiga drycker och redovisning av alkoholskatt. Moderbolagets inköpspriser är i svenska kronor varför moderbolaget inte har någon valutaexponering avseende varuinköp. Övriga driftskostnader följer prisutvecklingen i Sverige. De enskilt största kostnadsposterna utöver varuinköp är lönekostnader samt lokalkostnader.

Räntebärande tillgångar och skulder

Reglerna i koncernens placeringspolicy reglerar riskexponeringen. Inga typer av derivatinstrument får användas. Placering sker i bankinlåning samt ett inom kategorin räntebärande värdepapper begränsat antal placeringsformer. Regler kring spridning samt begränsning av vilka utgivare av värdepapper som får användas bidrar också till en minskad kreditrisk. Genom att sätta ett tak på den genomsnittliga räntebindningstiden till 360 dagar minimeras ränterisken.

Koncernen saknar räntebärande skulder.

Likviditetsrisk

Systembolagets likviditetsrisk är låg tack vare hög lageromsättningshastighet som matchar inköps- och betalningsvillkoren.

Likviditetsflödet varierar med säsongsvariationer i försäljningen, samt kundernas köpbeteende. Försäljningen är högre mot veckoslutet samt under slutet av månaden, vilket påverkar företagets likviditet. De största försäljningstopparna uppstår inför större helger såsom jul, nyår, påsk och midsommar.

Under de tider på året då variationen i kassaflödet är som störst hålls en större del av de räntebärande tillgångarna i form av bankinlåning som en åtgärd för att begränsa koncernens likviditetsrisk.

Upplysningar om närstående

Det har inte förekommit några transaktioner mellan Systembolaget AB och ett företag eller en fysisk person som är närstående detta.

Not 1 Nettoomsättning

	2003	2002
Försäljning, moderbolaget		
Sprit	5 863,9	6 165,8
Vin	8 449,7	8 160,6
Cider	472,9	444,9
Starköl	3 955,9	3 872,2
Blanddrycker	131,3	56,6
Alkoholfritt	<u>16,9</u>	<u>12,8</u>
Summa omsättning drycker	18 890,6	18 712,9
Övriga varor och tjänster	<u>93,9</u>	<u>95,9</u>
Nettoomsättning, moderbolag	18 984,5	18 808,8
Försäljning, dotterföretag	222,9	409,6
Alkoholskatt, dotterföretag	<u>-</u>	<u>-86,4</u>
Nettoomsättning, koncernen	19 207,4	19 132,0

Moderbolagets inköp från koncernföretag är 146,4 (16,9) Mkr. Moderbolagets försäljning till koncernföretag är obetydlig.

Not 2 Kostnad för sålda varor, moderbolaget

I moderbolagets kostnad för sålda varor ingår alkoholskatt enligt gällande lagstiftning.

Not 3 Förändringar i jämförelsesiffror

Under 2002 redovisades kostnader för hantering av kontanter och kontokortsavgifter som försäljningskostnader och ingick i kostnaden för sålda varor. Från och med 2003 redovisas dessa kostnader som kostnad såld vara. Justering av 2002 års jämförelsesiffror har gjorts med 62,5 miljoner kronor.

Not 4 Personal och styrelse

Medelantalet årsanställda	2003		2002	
		Varav kvinnor		Varav kvinnor
Moderbolaget	3 177	64%	3 204	64%
Dotterföretag	<u>157</u>	<u>23%</u>	<u>146</u>	<u>23%</u>
Koncernen totalt	3 334	62%	3 350	62%

Moderbolagets styrelse består av 10 (10) ordinarie ledamöter varav 5 (5) är kvinnor.

Företagsledningen vid räkenskapsårets utgång består av 10 (9) personer varav 4 (4) är kvinnor.

Not 5 Anställda och personalkostnader

Löner, andra ersättningar och sociala kostnader	2003		2002	
	Löner och ersättningar	Sociala kostnader	Löner och ersättningar	Sociala kostnader
Moderbolaget	823,8	367,0	825,5	452,0
(varav pensionskostnad)		(76,0)		(154,0)
Dotterföretag	42,9	17,8	39,2	17,5
(varav pensionskostnad)	-	(3,5)	-	(4,4)
Koncernen totalt	866,7	384,8	864,7	469,5
(varav pensionskostnad)		(79,5)		(158,3)

Pensionskostnad (moderbolaget)	2003	2002
Utbetalda pensioner	35	33
Avsatt till pensionsstiftelse	59	141
Gottgörelse från pensionsstiftelse	-27	-33
Övrigt	<u>9</u>	<u>13</u>
	76	154

Pension	2003	2002
Totalt pensionsåtagande inklusive antastbar del	986,5	946,3
Totalt kapital i pensionsstiftelsen	<u>1159,8</u>	<u>975,3</u>
	-173,3	-29,0

Not 6 Löner och ersättningar

Löner och andra ersättningar till styrelse, ledande befattningshavare	2003		2002	
	Styrelse och vd	Övriga anställda	Styrelse och vd	Övriga anställda
Moderbolaget	4,4	819,7	3,9	821,6
Dotterföretag	<u>1,3</u>	<u>41,6</u>	<u>1,0</u>	<u>38,2</u>
Koncernen totalt	5,7	861,3	4,9	859,8

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Till styrelsens ordförande och ledamöter utgår arvode enligt bolagsstämman beslut, vilket innebär ett arvode till styrelsens ordförande på 125 000 kronor och ett ledamotsarvode på 62 000 kronor. Arbetstagarrepresentanter erhåller ej styrelsearvode.

Ersättning till vd och andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, övriga förmåner samt pension.

Någon rörlig, bonusbaserad ersättning utgår ej, ej heller några ersättningar i form av finansiella instrument mm.

Med andra ledande befattningshavare avses de personer som tillsammans med verkställande direktören utgör företagsledningen. För företagsledningens sammansättning, se sidan 9. Under verksamhetsåret har två medlemmar av företagsledningen slutat och ersatts av nya medlemmar. Företagsledningen har utökats med en medlem.

Löner och andra ersättningar 2002 (kronor)		Övriga förmåner	Pensionskostnad	Övrig ersättning	Summa
Lön					
Styrelsens ordförande	113 701	-	-	320	114 021
Övriga styrelseledamöter	607 878	180	-	7 879	615 937
Verkställande direktör	1 733 236	72 163	1 276 311	5 580	3 087 290
Företagsledning	<u>7 226 666</u>	<u>599 980</u>	<u>3 332 865</u>	<u>52 178</u>	<u>11 211 689</u>
Summa	9 681 481	672 323	4 609 176	65 957	15 028 937

Löner och andra ersättningar 2003 (kronor)		Övriga förmåner	Pensionskostnad	Övrig ersättning	Summa
Lön					
Styrelsens ordförande	125 000	-	-	2 441	127 441
Övriga styrelseledamöter	658 795	60	-	13 869	672 724
Verkställande direktör	1 878 860	68 176	1 080 812	3 297	3 031 145
Företagsledning	<u>7 596 187</u>	<u>648 237</u>	<u>3 850 524</u>	<u>61 632</u>	<u>12 156 580</u>
Summa	10 258 842	716 473	4 931 336	81 239	15 987 890

Övriga förmåner är i huvudsak tjänstebilförmån. Arbetstagarrepresentanter i styrelsen får ej styrelsearvode. Vd och företagsledningen uppbär inte bonus eller bostadsförmån. Övrig kostnadsersättning är främst ersättning för resor och logi.

Villkoren i avtal om pension

Verkställande direktör

Pensionsålder för vd är 60 år. Villkoren omförhandlades under 2002 och den förmånsbestämda delen av ålderspensionen låstes till 70 procent av pensionsmedförande lön för år 2001 vilken uppgick till 1 660 tkr. Från och med 1 januari 2002 har vd därutöver premiebaserad pension med en årlig premie på 3 prisbasbelopp plus 25% av lönedelar över 2001 års pensionsmedförande lön.

Företagsledning, anställda före 1 januari 2003

Vice vd och avdelningschefer har möjlighet att gå i pension vid 60 års ålder. Ålderspension utges till 65 års ålder med 70 procent av pensionsmedförande lön, maximalt 30 inkomstbasbelopp. För samtliga utgör pensionsmedförande lön den fasta månadslönen per den 1 juli 2002 multiplicerat med 12. Vice vd erhåller därutöver en premiebaserad pension med en premie på 20% av lönedelar över 30 inkomstbasbelopp. Från 65 års ålder utbetalas pension enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän.

Företagsledningen anställda efter den 1 januari 2003

Ordinarie pensionsålder är 65 år och pension utges enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän. Därutöver erhåller befattningshavaren en premiebaserad pension med en premie på 16% av pensionsmedförande månadslön, vilken definieras som fast lön multiplicerad med 12. Avsikten med den premiebaserade pensionen är att möjliggöra pensionsavgång före 65 års ålder.

Villkoren i avtal om uppsägning och avgångsersättning

Verkställande direktör

Vid uppsägning från vd:s sida gäller en uppsägningstid om 6 månader. Vid uppsägning från Systembolagets sida utgår en avgångsersättning motsvarande 24 månadslöner. Andra förvärvsinkomster under denna tid ska avräknas.

Företagsledning, anställda före 1 januari 2003

Vid uppsägning gäller en ömsesidig uppsägningstid om 6 månader. Vid uppsägning från Systembolagets sida utges därutöver en förlängd uppsägningstid om 6–18 månader. Andra förvärvsinkomster under denna tid ska avräknas.

Företagsledningen anställda efter den 1 januari 2003

Vid uppsägning gäller en ömsesidig uppsägningstid om 6 månader. Vid uppsägning från Systembolagets sida utgår, utöver ersättning under uppsägningstid, en avgångsersättning om 6–18 månadslöner beroende på den anställdes ålder, dock längst till och med 61 års ålder. Från och med 62 års ålder utgår ingen extra avgångsersättning. Andra förvärvsinkomster under denna tid ska avräknas.

Berednings och beslutsprocess

På uppdrag av styrelsen har verkställande direktören, under 2003, omförhandlat tidigare gällande pensionsavtal för avdelningscheferna. De nya villkoren har godkänts av styrelsen och gäller från 2003-01-01.

Ersättning till vd och vice vd beslutas av styrelsen. Ersättningar till avdelningscheferna beslutas av vd efter samråd med styrelsens ordförande.

.....

Not 7 Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron som andel av de anställdas ordinarie arbetstid var 8,1 procent under 2003.

Sjukfrånvaron fördelad mellan kvinnor och män i olika åldersgrupper

	Yngre än 30 år	30 – 49 år	Äldre än 49 år	Totalt
Kvinnor	5,9%	7,8%	14,4%	9,8%
Män	4,1%	3,2%	9,3%	5,1%
Totalt	5,1%	6,2%	12,9%	8,1%

Sjukfrånvaro längre än 60 dagar eller mer motsvarade 4,7 procent av den ordinarie arbetstiden

	Yngre än 30 år	30 – 49 år	Äldre än 49 år	Totalt
Kvinnor	1,0%	4,0%	11,3%	6,0%
Män	0,1%	1,1%	6,5%	2,3%
Totalt	0,6%	3,0%	9,9%	4,7%

.....

Not 8 Fördelning mellan kvinnor och män

Fördelningen mellan kvinnor och män i butikerna den 31 december

	Försäljare heltid		Försäljare deltid	
	2003	2002	2003	2002
Kvinnor	55%	59%	76%	78%
Män	<u>45%</u>	<u>41%</u>	<u>24%</u>	<u>22%</u>
Totalt	100%	100%	100%	100%

	Butikschefer		Bitr. butikschefer		Anställda total	
	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Kvinnor	38%	36%	44%	43%	69%	70%
Män	<u>62%</u>	<u>64%</u>	<u>56%</u>	<u>57%</u>	<u>31%</u>	<u>30%</u>
Totalt	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Fördelningen mellan kvinnor och män på huvudkontoret den 31 december

	Anställda		Chefer	
	2003	2002	2003	2002
Kvinnor	57%	57%	39%	33%
Män	<u>43%</u>	<u>43%</u>	<u>61%</u>	<u>67%</u>
	100%	100%	100%	100%

Not 9 Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar

Avskrivningar enligt plan fördelade per funktion	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Försäljningskostnader	107,9	185,9	103,2	166,9
Administrationskostnader	32,8	15,3	31,7	30,2
Övriga rörelsekostnader	<u>35,0</u>	<u>36,9</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
	175,7	238,1	134,9	197,1

Not 10 Ersättning till revisionsföretag

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
SET Revisionsbyrå AB				
Revisionsuppdrag	3,1	2,0	2,7	1,9
Andra uppdrag	0,1	0,3	0,1	0,3
Riksrevisionen*				
Revisionsuppdrag	<u>0,1</u>	<u>0,1</u>	<u>0,1</u>	<u>0,1</u>
	3,3	2,4	2,9	2,3

* Fd Riksrevisionsverket

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisning och bokföringen samt styrelsens och vd:s förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som förädlats av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter. Allt annat är andra uppdrag.

Not 11 Övriga rörelseintäkter och övriga rörelsekostnader

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Övriga rörelseintäkter				
Hysesintäkter	74,1	71,1	-	-
Övriga rörelseintäkter	9,2	0,3	15,6	0,7
Realisationsresultat	-	48,3	0,9	31,4
	83,3	119,7	16,5	32,1
Övriga rörelsekostnader				
Driftkostnader	-70,9	-61,1	-	-
Fastighetsskatt	-9,1	-9,2	-	-
Planenliga avskrivningar	-35,0	-36,9	-	-
	-115,0	-107,2	-	-
	-31,7	12,5	16,5	32,1

Tidigare års post i resultaträkningen "fastighetsförvaltning" har i år omrubricerats till "övriga rörelseintäkter" och "övriga rörelsekostnader". Anpassning av jämförelseåret har skett. De marknadsmässiga hyror som belastar försäljnings- och administrationskostnaderna i moderbolaget men elimineras i koncernen uppgår till 135,7 (135,3) mkr.

Not 12 Resultat från andelar i koncernföretag

	Moderbolaget	
	2003	2002
Utdelning från Systembolaget Fastigheter AB	76,0	97,0
Utdelning från Lagen Distribution AB	10,0	5,0
Reavinst försäljning av aktier i Systembolaget Restaurangpartner AB	-	0,3
Nedskrivning av aktieägartillskott till Systembolaget Restaurangpartner AB	-	-9,9
	86,0	92,4

Not 13 Övriga ränteintäkter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Ränteintäkter, koncernföretag	-	-	25,6	31,3
Ränteintäkter, övriga	7,6	10,6	6,9	10,2
	7,6	10,6	32,5	41,5

Not 14 Räntekostnader

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Räntekostnader, koncernföretag	-	-	0,7	0,8
Dröjsmålsräntor	8,5	4,1	8,5	4,1
Övriga räntekostnader	0,6	1,5	0,6	1,3
	9,1	5,6	9,8	6,2

Not 15 Bokslutsdispositioner, moderbolaget

	2003	2002
Förändring av periodiseringsfond	13,3	6,5

Not 16 Skatt på årets resultat

Skillnaden mellan årets skattekostnad och skattekostnad baserad på gällande skattesats 28 % består av följande komponenter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Redovisat resultat före skatt	201,6	202,2	188,5	175,8
Skatt enligt gällande skattesats	56,4	56,6	52,8	49,2
Skatt hänförlig till tidigare år	-3,2	-5,3	-0,7	-1,4
Skatteeffekt av ej avdragsgilla kostnader	7,2	18,1	7,0	13,6
Skatteeffekt av ej skattepliktiga intäkter	-4,2	-13,5	-4,1	-8,9
Uppskjuten skatteintäkt avseende temporära skillnader	-	-2,3	-	-2,3
Återförd uppskjuten skattefordran	1,8	2,9	1,7	0,8
Latent skatt på bokslutsdispositioner	<u>5,3</u>	<u>4,1</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Redovisad skattekostnad	63,3	60,6	56,7	51,0

Not 17 Balanserade utgifter, affärssystem

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Ingående anskaffningsvärde	51,7	16,7	48,5	16,7
Nyanskaffningar	54,0	33,0	54,6	30,4
Avyttringar	-	-	-1,4	-
Omklassificeringar, nedskrivning	<u>-4,0</u>	<u>1,4</u>	<u>-</u>	<u>1,4</u>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	101,7	51,1	101,7	48,5
Ingående avskrivningar enligt plan	-1,4	-	-1,4	-
Avyttringar	1,4	-	1,4	-
Omklassificeringar	-	-1,1	-	-1,1
Årets avskrivningar enligt plan	-	-0,3	-	-0,3
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	<u>0,0</u>	<u>-1,4</u>	<u>0,0</u>	<u>-1,4</u>
Utgående planenligt restvärde	101,7	49,7	101,7	47,1

Balanserade utgifter avser implementering av nytt affärssystem som beräknas tas i bruk under 2004.

Not 18 Byggnader och mark

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Ingående anskaffningsvärden	1 340,0	1 353,5	43,6	64,8
Nyanskaffningar	61,0	23,1	28,4	2,0
Avyttringar	<u>-1,5</u>	<u>-36,6</u>	<u>-1,5</u>	<u>-23,2</u>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	1 399,5	1 340,0	70,5	43,6
Ingående avskrivningar enligt plan	-664,9	-651,2	-29,0	-46,7
Avyttringar	1,0	20,1	1,0	19,0
Årets avskrivningar enligt plan	<u>-34,0</u>	<u>-33,8</u>	<u>-1,3</u>	<u>-1,3</u>
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	-697,9	-664,9	-29,3	-29,0
Utgående planenligt restvärde	701,6	675,1	41,2	14,6
Taxeringsvärden, fastigheter	1 006,1	966,5	51,1	49,4
varav byggnader	760,0	729,7	37,5	36,5

Not 19 Inventarier och installationer

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Ingående anskaffningsvärden	1 215,8	1 135,6	1 077,1	977,4
Nyanskaffningar	226,6	202,3	220,1	199,2
Avyttringar och utrangeringar	-24,1	-120,7	-23,2	-98,1
Omklassificeringar	-	-1,4	-	-1,4
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	1 418,3	1 215,8	1 274,0	1 077,1
Ingående avskrivningar	-697,1	-598,1	-597,5	-494,3
Avyttringar och utrangeringar	19,6	103,9	17,8	91,2
Omklassificeringar	-	1,1	-	1,1
Årets avskrivningar enligt plan	<u>-141,6</u>	<u>-204,0</u>	<u>-133,7</u>	<u>-195,5</u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	-819,1	-697,1	-713,4	-597,5
Utgående planenligt restvärde	599,2	518,7	560,6	479,6

Not 20 Andelar i koncernföretag

	2003	2002
Ingående anskaffningsvärde	15,1	25,1
Avyttringar	<u>0,0</u>	<u>-10,0</u>
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	15,1	15,1

Specifikation av aktier i dotterföretag	Antal andelar	Andel i %*	Bokfört värde
Lagena Distribution AB, 556501-3496, Haninge	150	100	15,0
Systembolaget Fastigheter AB, 556601-5615, Stockholm	100	100	0,1

* Avser kapital och röster

Moderbolaget har erlagt kapitalinsats med 1 000 kronor i följande kommanditbolag:

Fastighetsbolaget Näckströmsgatan i Stockholm KB, 969674-9690, Stockholm
 Fastighetsbolaget Kungsträdgårdsgatan i Stockholm KB, 969674-9416, Stockholm
 Fastighetsbolaget Armarturvägen i Haninge KB, 969674-9424, Stockholm
 Bonden 11 KB, 969675-1511, Stockholm
 Buntmakaren 10 i Motala KB, 969675-3442, Stockholm
 Alhambra 3 KB, 969675-1487, Stockholm
 Tärnan 25 KB, 969675-1529, Stockholm
 Gävle 10 KB, 969675-1479, Stockholm
 Fastighetsbolaget Reval 5 KB, 969675-2691, Stockholm
 Fastighetsbolaget Thor 15 KB, 969675-3848, Stockholm
 Döbeln 7 KB, 969675-0117, Stockholm
 Malörten 1 i Vänersborg KB, 969675-1842, Stockholm
 Fastighetsbolaget Drottninggatan i Karlstad KB, 969675-0588, Stockholm
 Livia 15 KB, 969674-8632, Stockholm
 Knut 28 KB, 969675-1230, Stockholm
 Fastighetsbolaget Hammartorget 5-7 KB, 969675-4614, Stockholm
 Hofors 6:87 KB, 969675-1099, Stockholm
 Fastighetsbolaget Storgatan i Sollefteå KB, 969675-2113, Stockholm
 Stora Örnén 18 KB, 969675-0554, Stockholm

Not 21 Andra långfristiga värdepappersinnehav

	Koncernen	
Anskaffningsvärden	2003	2002
Andelar i bostadsrättsföreningar	0,0	0,0

Not 22 Uppskjuten skattefordran

Upplysning om temporära skillnader

Temporära skillnader föreligger i de fall tillgångars redovisade respektive skattemässiga värden är olika. Temporära skillnader har resulterat i uppskjutna skattefordringar avseende följande poster:

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Avskrivning av byggnad	58,8	58,9	2,9	2,9
Avsättning till pensioner	22,0	23,4	22,0	23,5
Avsättning till sociala avgifter	<u>5,4</u>	<u>5,7</u>	<u>5,4</u>	<u>5,7</u>
	86,2	88,0	30,3	32,1

Not 23 Andra långfristiga fordringar

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Ingående ack. anskaffningsvärde	37,7	37,7	35,2	35,2
Tillkommande fordran	0,8	0,0	0,8	0
Återlagd kortfristig fordran	1,6	1,6	1,3	1,3
Överfört till kortfristig fordran	-1,6	-1,6	-1,3	-1,3
Ack. reglerade fordringar	-24,2	-22,6	-22,4	-21,1
Årets reglerade fordringar	<u>-1,5</u>	<u>-1,6</u>	<u>-1,3</u>	<u>-1,3</u>
Bokfört värde vid årets slut	12,8	13,5	12,3	12,8

Varav andel som förfaller till betalning senare än fem år	5,8	7,1	5,8	7,1
---	-----	-----	-----	-----

Som säkerhet för fordringarna har erhållits antingen

borgen, pantbrev eller bankgaranti med totalt	35,1	35,1	35,1	35,1
---	------	------	------	------

Not 24 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Förutbetalda hyror	32,1	21,6	32,1	21,7
Övriga förutbetalda kostnader	25,2	16,6	24,1	14,7
Upplupen ränta	<u>7,2</u>	<u>1,0</u>	<u>7,2</u>	<u>0,9</u>
	64,5	39,2	63,4	37,3

Not 25 Förändring av eget kapital

Koncernen	Aktie- kapital	Bundna reserver	Fria reserver	Årets vinst	Total
Ingående eget kapital år 2002 enligt fastställd balansräkning för föregående år	360,0	387,2	467,4	133,2	1 347,6
Utdelning				-80,0	-80,0
Överföring till fria reserver			53,2	-53,2	0,0
Förskjutning mellan bundet och fritt eget kapital		11,0	-11,0		0,0
Årets resultat				141,6	141,6
Eget kapital 31 december 2002	360,0	398,2	509,6	141,6	1 409,4
Utdelning			-120,0	-80,0	-200,0
Överföring till fria reserver			61,6	-61,6	0,0
Förskjutning mellan bundet och fritt eget kapital		14,8	-14,8		0,0
Årets resultat				138,3	138,3
Eget kapital 31 december 2003	360,0	413,0	436,4	138,3	1 347,7

Moderbolaget	<i>Aktie- kapital</i>	<i>Bundna reserver</i>	<i>Fria reserver</i>	<i>Årets vinst</i>	<i>Total</i>
Ingående eget kapital år 2002 enligt fastställd balansräkning föregående år	360,0	72,0	433,0	106,7	971,7
Utdelning				-80,0	-80,0
Överföring till balanserat resultat			26,7	-26,7	0,0
Årets resultat				124,8	124,8
Eget kapital 31 december 2002	360,0	72,0	459,7	124,8	1 016,5
Utdelning beslutad på ordinarie bolagsstämma				-80,0	-80,0
Utdelning beslutad på extra bolagsstämma			-120,0		-120,0
Överföring till fria reserver			44,8	-44,8	0,0
Årets resultat				131,8	131,8
Eget kapital 31 december 2003	360,0	72,0	384,5	131,8	948,3

På extra bolagsstämma den 17 december beslöts om en extra utdelning på 120 mkr.
Utbetald utdelning 2003 är 555 (222) kronor per aktie.

Not 26 Periodiseringsfonder, moderbolaget

	2003	2002
Periodiseringsfond, avsatt vid taxering 1998	-	52,2
Periodiseringsfond, avsatt vid taxering 1999	78,6	78,6
Periodiseringsfond, avsatt vid taxering 2000	95,5	95,5
Periodiseringsfond, avsatt vid taxering 2001	80,4	80,4
Periodiseringsfond, avsatt vid taxering 2002	60,0	60,0
Periodiseringsfond, avsatt vid taxering 2003	62,4	62,4
Periodiseringsfond, avsatt vid taxering 2004	<u>65,6</u>	-
	442,5	429,1

Not 27 Avsättning för pensioner

	Koncernen	
	2003	2002
Ingående faktisk pensionsskuld	11,3	11,2
Skuldförändring under året	-0,5	0,1
Utgående faktisk pensionsskuld	10,8	11,3

Systembolaget AB tryggade i mars 2001 utestående icke antastbara pensionsåtaganden genom avsättning till pensionsstiftelser.

Vid beräkning av avsättningen för pensioner har tillämpats bestämmelserna i lagen den 9 juni 1967 om tryggande av pensionsutfästelse m m (Tryggandelagen). Utfäst pension har beräknats enligt Finansinspektionens föreskrifter. Dotterbolags pensionsförpliktelser garanteras genom kreditförsäkring och borgen av Systembolaget AB.

Not 28 Övriga avsättningar

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Uppskjuten skatt på obeskattade reserver	131,8	126,5	-	-
Avsättning för pensioner	98,0	104,0	97,8	104,0
Avsättning för skatter	<u>27,2</u>	<u>27,3</u>	-	-
	257,0	257,8	97,8	104,0

Not 29 Långfristiga skulder

Ingen långfristig skuld förfaller inom fem år från balansdagen.

.....

Not 30 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
Semesterlöneskuld	72,7	72,6	70,0	69,8
Löneskuld	25,4	26,9	24,0	25,3
Sociala avgifter	61,9	63,6	59,9	61,3
Upplupna driftkostnader	54,5	50,9	48,1	46,3
Upplupna varuinköp	233,7	-	233,7	-
Förutbetalda hyresintäkter	<u>7,9</u>	<u>8,4</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
	456,1	222,4	435,7	202,7

.....

Not 31 Ansvarsförbindelser

	Koncernen		Moderbolaget	
	2003	2002	2003	2002
För koncernföretag	-	-	10,8	12,6
För personallån	6,6	6,6	6,6	6,6
För pensionsförpliktelser	0	862,8	0	862,8
Avsatt till pensionsstiftelse	0	-862,8	0	-862,8
För premieregleringsfond	1,9	1,9	1,9	1,9
Övrigt	<u>1,7</u>	<u>2,1</u>	<u>0,1</u>	<u>0,0</u>
	10,2	10,6	19,4	21,1

.....

Stockholm den 24 mars 2004

Olof Johansson

Ordförande

Anna Hedborg

Vice ordförande

Elisebeht Markström

Ulf Melin

Leif Linde

Marianne Nivert

Ewa Persson Göransson

Bengt Silfverstrand

Sven-Olof Danielsson

Eva Hagelberg

HTF-representant

HTF-representant

Anitra Steen

Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har avgivits den 24 mars 2004

Bo Axberg

Auktoriserad revisor

SET Revisionsbyrå AB

Filip Cassel

Auktoriserad revisor

Förordnad av Riksrevisionen

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Systembolaget AB, org nr 556059-9473.

Vi har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning i Systembolaget AB för 2003. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen, koncernredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga fel. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens och verkställande direktörens tillämpning av dem samt att bedöma den samlade informationen i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningsskyldig mot bolaget. Vi har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger därmed en rättvisande bild av bolagets och koncernens resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige.

Vi tillstyrker att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen, disponerar vinsten i moderbolaget enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 24 mars 2004

Bo Axberg

Auktoriserad revisor
SET Revisionsbyrå AB

Filip Cassel

Auktoriserad revisor
Förordnad av Riksrevisionen

Granskningsrapport

Till bolagsstämman i Systembolaget AB, org nr 556059-9473.

Vi har på uppdrag av riksdagsstyrelsen granskat förvaltningen och den interna kontrollen i Systembolaget AB för år 2003.

Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om verksamheten skötts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synvinkel tillfredställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Vår granskning har inte uppvisat förhållanden som föranleder anmärkning.

Vi har vidare granskat om bolaget, dess ledning och styrelse iakttar de riktlinjer för Systembolaget AB specifikt och för statliga bolag generellt som fastlagts av statsmakterna.

Inte heller i detta avseende har vår granskning visat på förhållanden som föranleder anmärkning.

Stockholm den 24 mars 2004

Ingvar Johnsson

Ulla Wester

Karl-Gösta Svenson

Revision

Sammansättning den 31 december 2003.

Ordinarie revisorer

Utsedd av bolagsstämman

Bo Axberg, auktoriserad revisor, SET Revisionsbyrå AB, Stockholm.

Förordnad av Riksrevisionen

Filip Cassel, auktoriserad revisor, Riksrevisionen, Stockholm.

Utsedda av riksdagsstyrelsen

Ingvar Johnsson, fd riksdagsledamot, Trollhättan.

Ulla Wester, riksdagsledamot, Rikaby.

Karl-Gösta Svenson, fd riksdagsledamot, Jämfjö.

Suppleanter

Utsedd av bolagsstämman

Mats Nordebäck, auktoriserad revisor, SET Revisionsbyrå AB, Stockholm.

Förordnad av Riksrevisionen

Lars Nordstrand, auktoriserad revisor, Riksrevisionen, Stockholm.

Utsedda av riksdagsstyrelsen

Carl-Axel Johansson, riksdagsledamot, Köpingsbro.

Christina Nenes, riksdagsledamot, Älvängen.

Siw Wittgren-Ahl, riksdagsledamot, Göteborg.

FOTO MAGNUS CARLSSON

Styrelse

Ordinarie ledamöter

Olof Johansson (11), **ordförande**, f d statsråd, invald 2002.

* AB Svensk Bilprovning, Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling, Rådet för insyn i försvarsmakten, LUSTRA (Land Use Strategies), (ordförande i samtliga), samt medlare i arbetsmarknadskonflikter.

Anna Hedborg (10), **vice ordförande**, generaldirektör Riksförsäkringsverket, invald 2002.

* Riksförsäkringsverket (ordförande), Första AP-fonden (ordförande), AMS (ledamot).

Leif Linde (ej med på bild), generaldirektör Ungdomsstyrelsen, invald 2002.

* Ungdomsstyrelsen (ordförande), Konsumentverket (ledamot), Folkbildningsrådet (ledamot), Konsumentföreningen Svea (ledamot), Vi-skogen (ledamot).

Elisebeht Markström (9), riksdagsledamot, invald 1999.

* SIS Statens institutionsstyrelse, Kriminalvårdsstyrelsen, Domstolsverkets styrelse.

Ulf Melin (3), utvecklingschef Moderata Samlingspartiet, invald 1999.

* Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning.

Marianne Nivert (12), invald 2002.

* Fjärde AP-fonden, Posten AB (ordförande), Karolinska universitetssjukhuset, Lennart Wallenstams Byggnads AB, Chalmers Tekniska Högskola AB, SNS, Svensk Exportkredit AB, Beijer Alma AB, SSAB.

Ewa Persson Göransson (8), statssekreterare Socialdepartementet, invald 2001.

* Statskontorets Råd.

Bengt Silfverstrand (7), kommunalråd, Höganäs kommun, invald 1996.

* Lunds Universitet, Miljöstrategiska forskningsstiftelsen, MISTRA.

Personalens representanter, ordinarie

Sven-Olof Danielsson (2), butikschef, Östersund, invald 1989.

Eva Hagelberg (ej med på bild), försäljare, Hudiksvall, invald 1998.

* Systembolagets personalförening (ledamot).

Suppleanter

Margareta Andersson (ej med på bild), riksdagsledamot, invald 2000.

* Kooperativ utveckling i Jönköpings län (ordförande), Föreningen Kooperativ Utveckling – riksförbundsstyrelsen (ledamot).

Robin Dahl (5), ekonom, invald 1995.

* Musik i Uppland (ordförande), Patientnämnden i Uppsala läns landsting.

Evert Lindholm (6), förbundsledare Svenska Kommunförbundet, invald 1999.

* Offentliga jobb AB, KPA AB, Kommentus AB, @veta.

Ingvar Löfstrand (1), kansliråd Socialdepartementet, invald 1996.

Karin Pilsäter (4), riksdagsledamot, invald 1999.

* Södertörns Högskola, Konsumentverket, Riksbanksfullmäktige.

* *Andra styrelseuppdrag.*

Försäljningsstatistik

Systembolagets försäljning 1955 – 2003 (1000-tal liter)

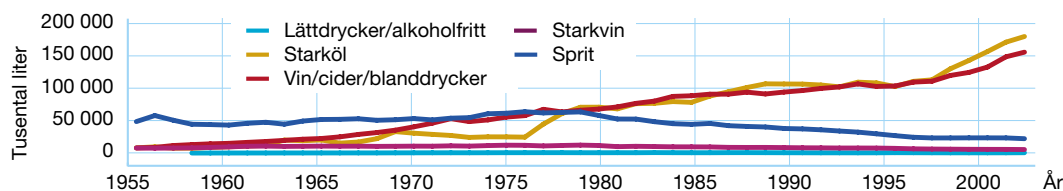
År	Sprit	Starkvin	Vin*	Starköl	Alkoholfritt
1955	48 376	7 858	7 799	8 102	
1956	57 674	7 511	8 744	9 541	
1957	50 465	7 712	11 599	7 514	
1958	44 292	7 988	13 034	7 575	60
1959	43 795	8 738	14 224	8 680	95
1960	43 007	9 509	14 975	9 646	119
1961	45 778	10 485	16 460	10 702	139
1962	47 348	10 691	17 829	12 057	147
1963	44 400	10 252	19 536	20 007	177
1964	49 199	10 442	21 325	18 995	188
1965	51 605	10 712	22 410	20 136	207
1966	51 844	10 524	24 934	15 310	213
1967	52 723	10 598	28 642	16 986	258
1968	50 406	10 298	31 528	22 128	266
1969	51 224	10 442	35 241	33 003	340
1970	53 028	10 655	40 331	30 574	395
1971	50 968	10 590	45 947	28 742	448
1972	53 643	11 142	52 875	27 060	478
1973	54 454	10 709	48 362	24 079	453
1974	60 413	11 532	50 930	24 963	515
1975	61 245	12 110	55 321	24 901	590
1976	63 583	11 950	57 544	24 475	608
1977	61 657	10 990	67 280	44 508	636
1978**	62 491	11 675	63 263	60 610	643
1979	63 250	12 255	65 860	70 427	559
1980	57 787	11 628	67 609	70 529	538
1981	52 353	9 896	70 985	67 957	598
1982	52 260	10 419	76 406	75 905	558
1983	48 219	10 042	79 881	76 445	738
1984	45 161	9 619	87 103	79 127	605
1985	44 141	9 590	88 059	77 954	542
1986	45 558	9 456	90 523	87 556	551
1987	42 104	8 777	90 558	94 194	660
1988	40 934	8 673	93 613	100 775	674
1989	40 100	8 699	90 808	106 371	605
1990	37 799	8 455	93 732	106 162	517
1991	37 151	8 149	96 090	106 010	457
1992	35 754	8 024	99 290	104 606	393
1993	33 879	7 788	101 643	101 778	400
1994	32 191	7 794	106 282	108 944	373
1995***	29 577	7 714	102 406	107 825	415
1996	26 801	7 263	103 026	102 184	605
1997	24 304	6 517	109 059	110 232	517
1998	23 257	6 202	110 403	112 534	457
1999	23 267	6 007	119 291	129 594	393
2000	23 402	5 792	123 968	142 361	400
2001****	23 396	5 740	132 113	156 011	373
2002	23 308	5 656	147 925	170 455	415
2003	22 107	5 426	155 062	179 135	545

* Inklusive cider och blanddrycker.

** 1978 upphörde Systembolagets monopol på partihandel med svensktillverkat starköl.

*** 1995 upphörde Systembolagets monopol på övrig partihandel.

**** 2001 upphörde Systembolagets partihandelsförsäljning.

Systembolagets försäljning länsvis per invånare 2003 jämfört med 2002 (liter)

Län	Sprit		Vin		Öl		Cider/blanddryck		Summa ren alkohol	
	Liter	%	Liter	%	Liter	%	Liter	%	Liter	%
Stockholms län	2,48	-6,7	22,59	1,3	22,52	1,9	1,84	5,4	5,16	0,6
Uppsala län	2,17	-3,0	16,75	4,1	19,34	6,3	2,13	6,6	4,12	3,8
Södermanlands län	2,65	-3,9	16,86	4,3	22,20	5,5	2,38	12,4	4,51	3,3
Östergötlands län	2,25	-6,0	13,81	1,1	18,54	1,8	2,10	11,6	3,76	0,3
Jönköpings län	1,90	-3,5	8,51	6,0	16,14	5,1	1,56	14,4	2,80	3,6
Kronobergs län	2,40	-6,8	9,96	3,5	14,86	5,2	1,55	14,7	3,08	1,4
Kalmar län	2,87	-5,4	12,61	2,9	20,89	3,3	2,09	9,5	3,98	1,0
Gotlands län	3,44	1,3	21,21	7,9	29,84	5,0	3,32	7,2	5,81	5,9
Blekinge län	2,39	-6,6	10,16	1,5	14,37	3,4	1,72	11,7	3,11	0,1
Skåne län	1,78	-10,5	11,24	1,0	9,20	2,4	1,21	8,2	2,69	-1,0
Hallands län	2,17	-6,9	12,63	4,0	13,46	3,6	1,84	11,9	3,27	1,6
Västra Götalands län	2,38	-7,1	15,85	4,8	19,02	3,2	1,98	7,3	4,07	2,0
Värmlands län	4,25	-2,8	20,16	7,1	31,71	8,6	3,11	8,0	6,07	4,9
Örebro län	2,26	-6,3	12,03	1,5	21,21	2,1	2,25	5,3	3,71	0,4
Västmanlands län	2,39	-3,9	14,83	3,5	22,15	4,8	2,49	9,7	4,17	2,7
Dalarnas län	2,66	-2,0	14,60	5,9	25,41	8,4	2,68	12,6	4,39	5,5
Gävleborgs län	2,71	-1,9	14,27	4,9	23,93	8,0	2,67	9,9	4,31	4,6
Västernorrlands län	3,03	-0,6	15,11	7,2	23,03	7,6	2,77	8,6	4,50	5,7
Jämtlands län	4,59	-1,5	20,08	10,5	32,49	10,3	3,60	6,8	6,28	7,1
Västerbottens län	2,83	-2,2	14,06	6,7	25,80	7,7	3,09	5,8	4,44	5,1
Norrbottens län	2,89	-1,3	13,09	9,4	30,64	18,1	3,89	29,1	4,67	10,7
Hela landet	2,46	-5,5	15,80	3,5	19,96	4,7	2,08	9,1	4,16	2,2
Hela landet per invånare 15 år och över	3,00	-5,8	19,22	3,2	24,28	4,4	2,54	8,8	5,06	2,0

Marknadsandelar/volym 2003 (de 10 största leverantörerna till Systembolaget)

Sprit

1	V & S	52,6%
2	Berntson AB	8,7%
3	Diageo Sweden AB	8,5%
4	Maxxium Sweden Fine Wine & Spirit AB	6,3%
5	Fondberg & Co AB	4,2%
6	Allied Domecq Spirits & Wine Sweden AB	3,8%
7	Pernod Ricard Sweden AB	2,8%
8	Philipson & Söderberg	2,8%
9	Bibendum	2,3%
10	Galatea Spirits AB	1,6%

Vin

1	V & S	23,8%
2	Fondberg & Co AB	11,4%
3	Oenoforos AB	9,7%
4	Philipson & Söderberg	6,2%
5	Stellan Kramer AB	5,4%
6	Arvid Nordquist Vin och Sprithandel	4,4%
7	Bibendum	3,3%
8	Premium Wines Nordic	3,3%
9	Enosvezia AB	3,1%
10	Spendrups	3,0%

Starköl

1	Carlsberg Sverige AB	31,1%
2	Spendrups	18,8%
3	Kopparbergs/Sofiero Bryggeri	16,8%
4	Galatea Spirits AB	12,0%
5	Åbro Bryggeri	11,3%
6	Krönleins	5,5%
7	Bibendum	1,2%
8	Heba Trading AB	0,8%
9	Birra Mex AB	0,6%
10	Fondberg & Co AB	0,3%

Cider och blanddrycker

1	Kopparbergs/Sofiero Bryggeri	27,7%
2	Åbro Bryggeri	22,9%
3	Carlsberg Sverige AB	22,6%
4	Krönleins	10,8%
5	Berntson AB	4,9%
6	Spendrups	4,0%
7	Kiviks Musteri	2,7%
8	Galatea Spirits AB	2,6%
9	Nordic Beverage Company AB	0,6%
10	Bibendum	0,3%

Marknadsandelar/värde 2003 (de 10 största leverantörerna till Systembolaget)

Fakturerings

1	V & S	20,2%	6	Berntson AB	3,3%
2	Carlsberg Sverige AB	6,0%	7	Oenoforos AB	3,1%
3	Spendrups	4,4%	8	Kopparbergs/Sofiero Bryggeri	2,8%
4	Fondberg & Co AB	4,3%	9	Åbro Bryggeri	2,5%
5	Philipson & Söderberg	3,4%	10	Galatea Spirits AB	2,4%

Mest sålda märken 2003

2002 års placering inom parentes

Sprit	Miljoner liter
1 (1) Explorer Vodka	1,6
2 (2) Renat	1,4
3 (4) Lord Calvert	1,3
4 (3) Absolut Vodka	1,3
5 (5) Brännvin Special	0,8
6 (6) The Famous Grouse	0,7
7 (7) Kronvodka	0,7
8 (9) Koskenkorva	0,6
9 (8) Bell's	0,5
10 (11) Black Velvet	0,5

Vita viner	Miljoner liter
1 (1) Castillo de Gredos Blanco	2,8
2 (2) Chapel Hill Rhine Riesling Sauv. Bl.	2,8
3 (4) Golden Gate California White	2,4
4 (44) Robertson Winery Chardonnay	2,2
5 (3) Dunavár Pinot Gris	1,5
6 (30) Les Fumées Blanches	1,3
7 (11) Gandia Dry Muscat	1,0
8 (8) Santagostino Catarratto-Chardonnay	1,0
9 (5) Gloria Chardonnay	1,0
10 (12) Guntrum Riesling	0,9

Starkvin	Miljoner liter
1 (1) Blossa Starkvinsglögg Röd	1,0
2 (2) Marinella Fruit Aperitif	0,6
3 (3) Martini Bianco	0,5
4 (4) Rosita	0,3
5 (5) Martini Extra Dry	0,2

Starköl	Miljoner liter
1 (ny) Sofiero Original	22,8
2 (1) Millennium	11,6
3 (2) Mariestads Export	10,0
4 (3) Norrlands Guld Export	8,5
5 (4) Falcon Export	7,5
6 (19) Bjørnebryg Extra Stark Dansk Öl	6,4
7 (10) Carlsberg Sort Guld	4,9
8 (9) Carlsberg Export	4,1
9 (5) Stockholm Festival	4,1
10 (6) Lapin Kulta	3,9

Vin (exkl. starkvin)	Miljoner liter
1 (3) Mauro Primitivo	5,2
2 (2) Chenet Cabernet-Syrah	5,2
3 (1) Castillo de Gredos Tinto	4,3
4 (5) Gato Negro Cabernet Sauvignon	2,9
5 (4) Castillo de Gredos Blanco	2,8
6 (8) Chapel Hill Rhine Riesling Sauv. Bl.	2,8
7 (327) Oude Kaap Cinsault Ruby Cabernet	2,6
8 (6) il Conte Rosso Puglia	2,4
9 (13) Golden Gate California White	2,4
10 (130) Robertson Winery Chardonnay	2,2

Cider	Miljoner liter
1 (1) Xider cactus/lime	1,7
2 (4) Kopparbergs Cider Svensk Guld Pärön	1,7
3 (2) Kopparbergs Päröncider	1,6
4 (15) Xider mandarin/chili	1,6
5 (3) Rekorderlig Skogsbärs-cider	1,1

Röda viner	Miljoner liter
1 (3) Mauro Primitivo	5,2
2 (2) Chenet Cabernet-Syrah	5,2
3 (1) Castillo de Gredos Tinto	4,3
4 (4) Gato Negro Cabernet Sauvignon	2,9
5 (180) Oude Kaap Cinsault Ruby Cabernet	2,6
6 (5) il Conte Rosso Puglia	2,4
7 (78) Chill Out Sunset Cabernet Sauvignon	2,2
8 (6) Viña Maipo Cabernet Sauvignon	2,2
9 (9) La Chasse	1,5
10 (7) Pasqua Cabernet Merlot	1,4

Blanddrycker	Tusental liter
1 (1) Cube Sour Lemon	452,3
2 (8) Bacardi Breezer Tropical Watermelon	264,0
3 (2) Bacardi Breezer Tropical Pineapple	260,7
4 (4) Bacardi Breezer Tropical Lime	214,3
5 (7) Bacardi Breezer Tropical Orange	174,6

Alkoholfritt	Tusental liter
1 (2) Clausthaler	51,5
2 (1) Blossa Lättglögg	47,9
3 (5) Jever Fun	41,3
4 (6) Peach Pearl	37,7
5 (3) Mousserande Jordgubbsvin Alkoholfri	36,4

Systembolagets försäljning i varugrupper 2003 jämfört med 2002 (1000-tal liter)

Sprit	2002	2003	diff
Aperitif/bitter	321	302	-6,1%
Okryddat brännvin	7 812	7 154	-8,4%
Kryddat brännvin	2 179	2 066	-5,1%
Gin	1 473	1 394	-5,4%
Armagnac, Cognac, Brandy	896	824	-8,1%
Rom	386	377	-2,3%
Punsch	242	223	-7,7%
Whisky	8 123	7 868	-3,1%
Likör	1 542	1 580	2,5%
Övrig sprit	334	318	-4,8%
Summa	23 308	22 107	-5,2%

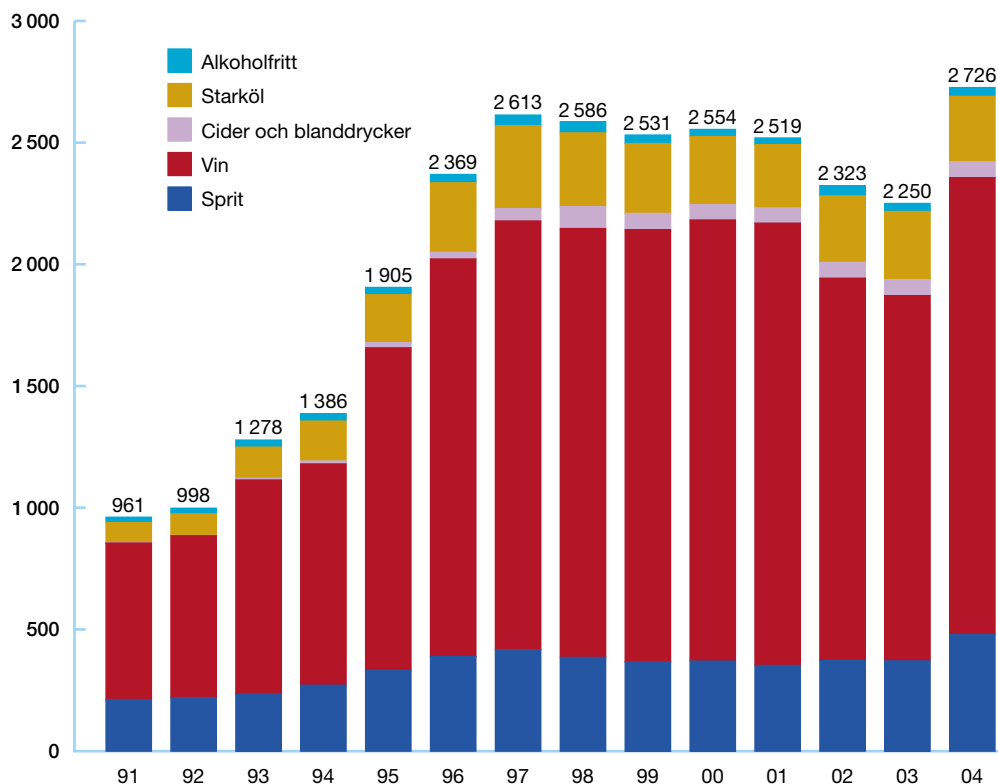
Cider och blanddrycker	2002	2003	diff
Blanddrycker	1 024	2 185	113,4%
Cider	16 051	16 519	2,9%
Summa	17 075	18 703	9,5%

Starköl	2002	2003	diff
Ljus lager	161 318	170 270	5,5%
Mörk lager	4 425	4 195	-5,2%
Ale	2 919	2 910	-0,3%
Porter/Stout	857	862	0,6%
Övrigt starköl	935	899	-3,9%
Summa	170 455	179 135	5,1%

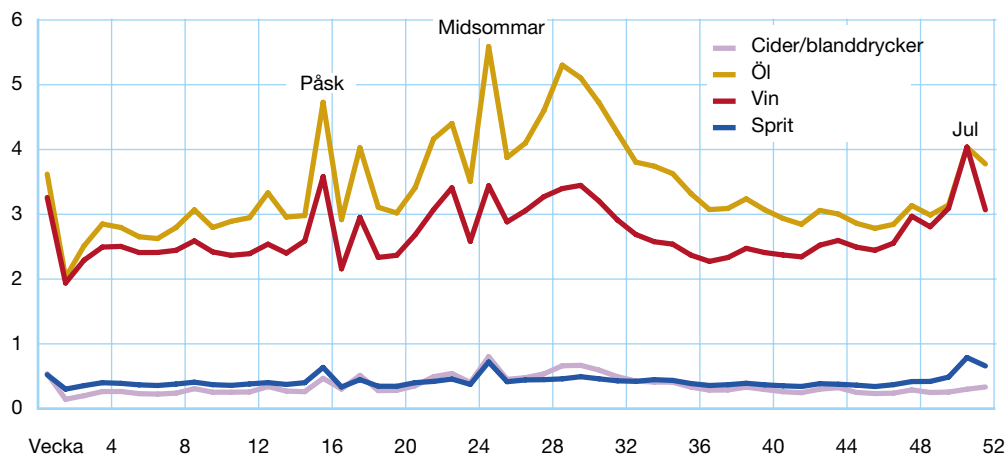
Vin	2002	2003	diff
Rött vin	78 900	82 685	4,8%
Vitt vin	43 424	45 155	4,0%
Rosévin	1 826	1 921	5,2%
Mousserande vin	3 611	3 704	2,6%
Champagne	462	501	8,6%
Starkvin exkl. starkvinsglögg	4 120	3 767	-8,6%
Glögg och Glühwein	2 894	2 868	-0,9%
Övrigt vin	1 271	1 182	-6,9%
Summa	136 507	141 785	3,9%

Alkoholfritt och vatten	2002	2003	diff
Alkoholfritt	303	387	27,9%
Glögg och Glühwein	54	65	20,4%
Vatten	57	92	61,1%
Summa	415	545	31,5%

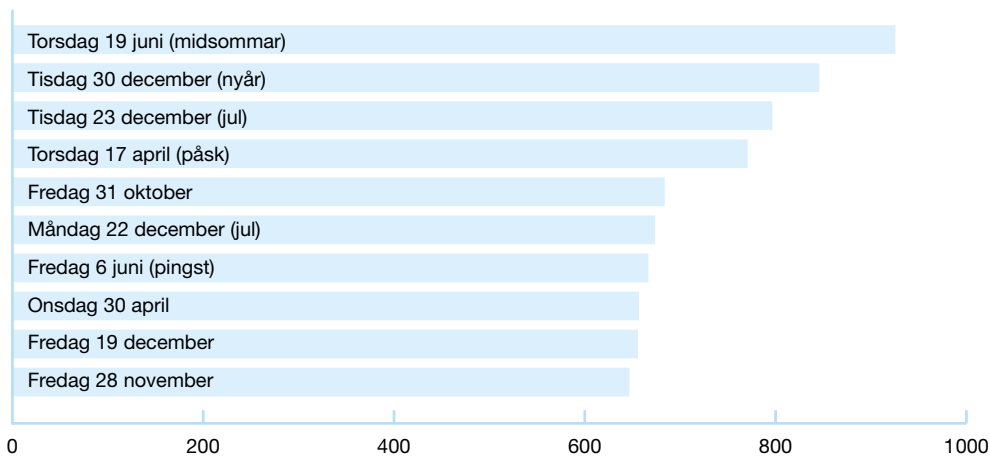
Antal märken i Systembolagets ordinarie sortiment 1991–2004 (avser januari respektive år)

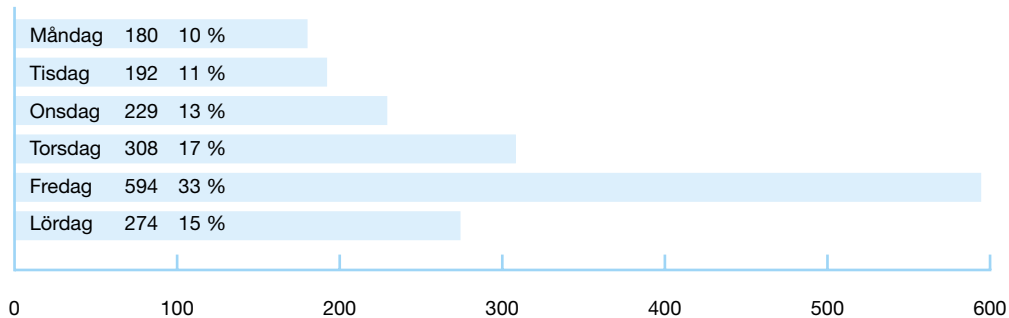
Systembolagets veckoförsäljning 2003 (miljoner liter)

Dagar med flest antal kunder (1000-tal) 2003

Antal kunder (1000-tal) per dag en genomsnittsvecka vecka 2003

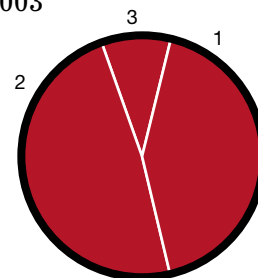

Systembolagets försäljning av vin (exkl. starkvin) under 1994-2003 (1000-tal liter)

Land											Procentuell	
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Andel förändring	
											2003	2003/2002
Italien	8 082	11 620	12 013	15 454	14 826	15 344	17 498	21 250	28 627	28 311	20,8%	-1,1%
Spanien	25 523	31 576	29 902	27 266	30 633	32 501	30 288	31 379	31 439	27 454	20,1%	-12,7%
Frankrike	16 014	11 889	9 496	11 491	13 263	14 281	15 728	16 676	18 487	18 639	13,7%	0,8%
Chile	4 034	4 025	4 962	5 206	4 697	6 265	7 788	10 143	12 165	12 586	9,2%	3,5%
Sydafrika	475	968	2 297	2 747	3 086	3 555	4 494	5 527	5 999	11 172	8,2%	86,2%
Australien	13 026	6 839	6 334	5 028	3 827	4 692	5 601	5 817	7 287	11 011	8,1%	51,1%
Tyskland	13 921	12 258	9 785	8 679	8 299	8 462	8 634	8 179	7 631	7 040	5,2%	-7,7%
Ungern	1 511	1 940	2 059	1 859	1 661	2 108	2 592	3 821	5 846	6 310	4,6%	7,9%
USA	6 920	4 905	5 661	5 917	5 101	5 468	4 825	4 254	4 345	5 110	3,7%	17,6%
Sverige	5 139	4 391	3 733	3 358	3 063	2 953	2 567	2 611	2 584	2 356	1,7%	-8,8%
Portugal	2 185	1 975	2 380	2 697	3 371	4 108	4 051	3 088	1 960	2 275	1,7%	16,1%
Bulgarien	2 874	2 799	2 963	2 746	3 022	2 461	2 352	2 391	1 999	1 461	1,1%	-26,9%
Argentina	610	267	425	607	1 050	1 011	1 139	855	634	891	0,7%	40,5%
Rumänien	1 043	1 091	1 230	1 103	848	661	611	527	470	453	0,3%	-3,6%
Cypern	442	489	478	441	376	351	331	327	342	328	0,2%	-4,1%
Grekland	445	664	819	652	595	635	712	439	255	296	0,2%	16,1%
Nya Zeeland	862	558	442	366	430	419	321	261	175	178	0,1%	1,7%
Österrike	476	916	806	753	500	470	375	314	177	131	0,1%	-26,0%
Danmark	55	70	73	78	80	86	99	107	141	127	0,1%	-9,9%
Övriga	719	725	705	613	594	633	774	499	287	228	0,2%	-20,6%
Summa:	104 356	99 967	96 562	97 062	99 323	106 465	110 779	118 462	130 851	136 359	100,0%	4,2%

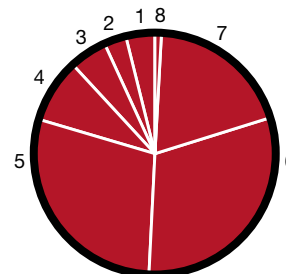
Systembolagets försäljning av rött, vitt och rosévin 2003 uppdelad i förpackningstyper

1. Flaskor 42 %
2. Bag-in-box 48 %
3. Pappförpackningar 9 %

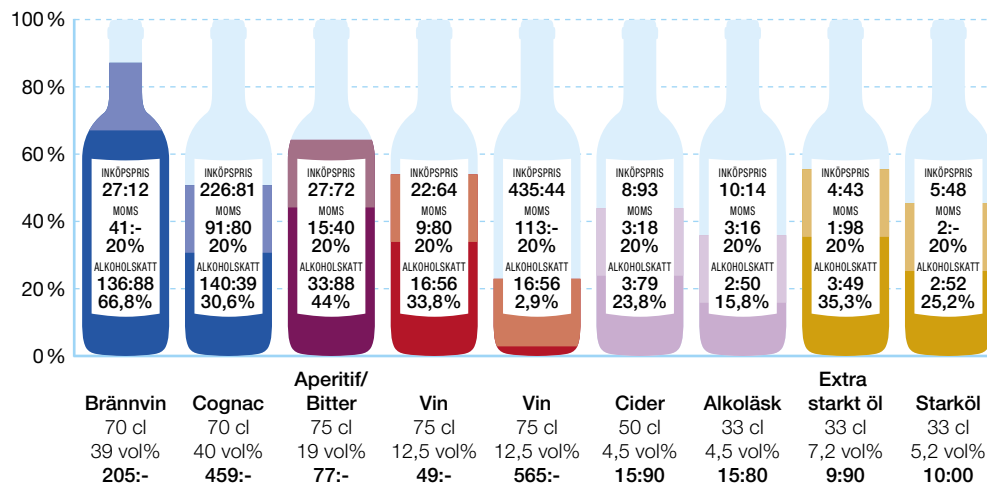

Systembolagets vinförsäljning (exkl. starkvin) 2003 uppdelad i prisgrupper (enbart helbuteljer)

1. Över 100 kr 3,9 %
2. 91-100 kr 3,0 %
3. 81-90 kr 5,0 %
4. 71-80 kr 8,6 %
5. 61-70 kr 28,8 %
6. 51-60 kr 30,6 %
7. 41-50 kr 19,3 %
8. Max 40 kr 0,9 %

Skattens andel av priset på olika varor den 1 januari 2004

Alkoholskatter 1 januari 2004

Moms tillkommer

Öl

Alkoholhalt, volymprocent		Skatt i kronor per liter för varje volymprocent alkohol *
Över	Högst	
-	2,8	0
2,8	-	1,47

* För ett ölmärke med alkoholstyrkan 5,0 volymprocent blir alkoholskatten 5,0x1,47=7,35.

Vin (cider m.m)

Alkoholhalt, volymprocent		Skatt i kronor per liter
Över	Högst	
-	2,25	0
2,25	4,5	7,58
4,5	7	11,20
7	8,5	15,41
8,5	15	22,08
15	18	45,17

Mellanklassprodukter (starkvin m.m.)

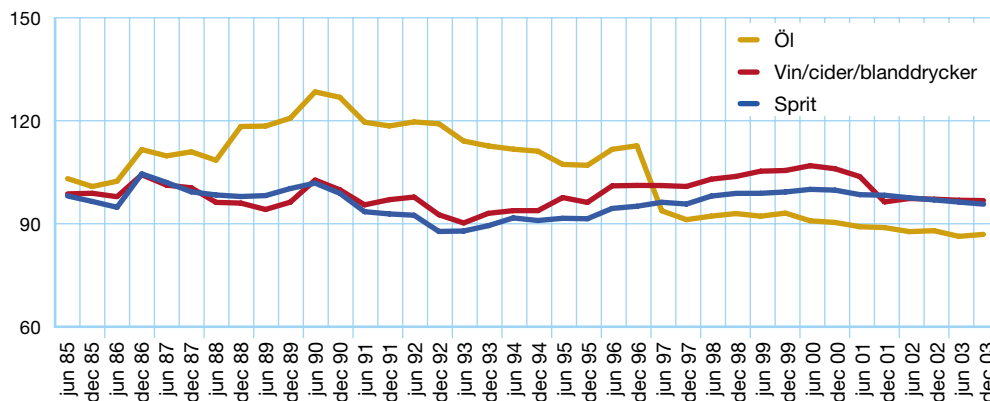
Alkoholhalt, volymprocent		Skatt i kronor per liter
Över	Högst	
1,2	15	27,20
15	22	45,17

Sprit

Skatt i kronor per liter ren alkohol
501,41

Realprisutveckling för varugrupperna

sprit, vin och starköl 1985 – 2003 (realprisindex, december 1984=100)

.....

Varuvärde och skatter 2003 (koncernen, miljarder kronor)

Bolagets omsättning	19,2
Därav	
Inköpspris för varor	7,6
Systembolagets kostnader	2,4
Varuskatter	9,0
Skatt på årets resultat	0,1
Systembolagets resultat	0,1

Tio år i korthet

Försäljning per invånare 15 år och över (liter)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Sprit	4,5	4,1	3,7	3,4	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,0
Vin	15,7	15,0	14,5	14,4	14,6	15,6	16,1	17,0	18,6	19,2
Starköl	15,2	15,0	14,2	15,3	15,6	17,9	19,6	21,4	23,3	24,3
Cider och blanddrycker	0,3	0,3	0,9	1,7	1,5	1,8	1,8	1,9	2,3	2,5
Sammanlagt i 100 % alkohol	4,3	4,2	3,9	3,9	3,9	4,2	4,4	4,6	5,0	5,1

Försäljning i miljoner liter

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Sprit	32,2	29,6	26,8	24,3	23,3	23,3	23,4	23,4	23,3	22,1
Vin	112,2	107,7	103,8	103,6	105,5	112,5	116,6	124,2	136,5	141,8
Starköl	108,9	107,8	102,2	110,2	112,5	129,6	142,4	156,0	170,5	179,1
Cider och blanddrycker	1,9	2,4	6,5	12,0	11,1	12,8	13,2	13,7	17,1	18,7
Lättdrycker	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5
Sammanlagt i 100 % alkohol	30,8	29,8	28,4	28,3	28,3	30,2	31,7	33,6	36,4	37,4

Ur moderbolagets resultaträkning (miljoner kronor)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Omsättning	16 199	16 063	15 837	15 320	15 352	16 456	17 175	17 996	18 809	18 984
Rörelseresultat före bokslutsdisposition	342	119	151	238	350	463	194	185	182	202
Resultat före skatt	352	74	146	196	292	382	261	158	176	188
Skatt på årets resultat	89	29	46	58	82	112	106	52	51	57
Årets resultat	263	45	100	138	210	270	155	106	125	131

Antal anställda

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Heltidsanställda	1 222	1 258	1 336	1 322	1 293	1 298	1 378	1 371	1 389	1 415
Deltidsanställda	3 404	3 398	3 187	3 127	3 042	3 085	3 122	3 071	2 847	2 686
Årsarbetare	2 552	2 658	2 712	2 573	2 508	3 131	3 303	3 229	2 857	3 177

Försäljningsnät

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Antal butiksorter	275	284	293	296	298	304	310	314	315	322
Butiker	375	384	395	396	397	403	411	416	419	426
Ombud	551	557	571	589	586	575	575	579	590	580

Systembolaget 2003 i korthet

Butiker	426
Ombud	580
Märken i sortimentet (inkl beställningssortimentet)	6 225
Försäljning vin, 1000-tal liter	141 800
Försäljning sprit, 1000-tal liter	22 100
Försäljning starköl, 1000-tal liter	179 100
Kundbesök	99,6 miljoner
Kundbesök lördagar	14,0 miljoner
Största försäljningsdag	torsdag 19 juni, 925 000 kunder
Anställda, tillsvidare och provanställda	4 101
Omsättning miljoner kronor (koncernen)	19 207
Resultat miljoner kronor (koncernen)	138

Huvudkontor **Postadress:** 103 84 Stockholm. **Besöksadress:** Kungsträdgårdsgatan 14.
Telefon: 08-503 300 00. **Fax:** 08-503 310 00. www.systembolaget.se.

